

INSTITUTUL
DE ARHEOLOGIE
IAȘI

RAPORT ȘTIINȚIFIC

privind implementarea proiectului
**„Protejarea prin dezvoltarea unor
strategii durabile pentru o mai bună
ocrotire a siturilor de patrimoniu mondial
UNESCO din România”,**
în perioada 2017 - 2019

PN-III-P4-ID-PCE-2016-0737,
Contract de finanțare nr. 52/2017

IAȘI - 2019

CUPRINS

1. REZUMAT
2. IMPLEMENTAREA PROIECTULUI
3. CONCLUZII PRELIMINARE

1. REZUMAT

În perioada iulie 2017 – decembrie 2019, sub egida Institutului de Arheologie al Academiei Române, filiala Iași, susținut de CNCS-UEFISCDI, s-a implementat proiectul „Protejarea prin dezvoltarea unor strategii durabile pentru o mai bună ocrotire a siturilor de patrimoniu mondial UNESCO din România - HERO”.

Din 1972 UNESCO a stabilit un cadru de protecție a patrimoniului cultural și natural (Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural) și "Lista Patrimoniului Mondial", pe care îl consideră ca având o valoare universală excepțională. România are opt proprietăți parte din lista Patrimoniului Mondial (două naturale și șase situri culturale). Rapoartele privind situația siturilor din România se realizează periodic, dar cele mai multe sunt doar o formalitate, fără o dezvoltare strategică și planuri de management durabil. De aceea, considerăm că există o necesitate acută a unui raport național de evaluare a siturilor culturale UNESCO din România. Aceste probleme ar putea fi prevenite prin metode mai bune de monitorizare și gestionare, în timp ce cooperarea regională ar putea fi un factor pentru a identifica cele mai bune practici de protejare și management. Protejarea patrimoniului autentic recunoscut de UNESCO a fost reconfirmat recent la Sesiunea 39 a Comitetului Patrimoniului Mondial, Bonn (2015). Proiectul are o abordare multidisciplinară și multiperspectivală, dezvoltarea unor rețele de parteneriat între diferite instituții din România și din străinătate interesate în domeniul proiectului și transferul de practici privind întreținerea, conservarea și managementul patrimoniului cultural, participarea comunității și cooperarea cu administrația publică locală, în vederea elaborării unei Strategii naționale și a planurilor de management susținute de planuri de acțiune realiste. Numai o abordare comună și integrată va face posibilă respectarea standardelor UNESCO de conservare și de protejare a siturilor din Lista Patrimoniului Mondial.

Scop: Scopul principal al proiectului a fost identificarea și dezvoltarea modelelor inovatoare de bune practici, adaptate la specificul cultural și social-economice local, pentru protejarea și gestionarea patrimoniului mondial UNESCO din România.

Obiective:

1. Dezvoltarea unei echipe de experți reprezentativă, parte a unei rețele profesionale extinsă, care va studia cele mai bune practici pentru conservarea siturilor patrimoniului mondial, gestionarea lor durabilă și transferul de cunoștințe, pentru îmbunătățirea situației din România.
2. Pentru a evalua starea reală a siturilor de patrimoniu mondial din România se vor identifica principalele probleme și se vor căuta soluții adecvate pentru o mai bună conservare și promovare a lor. Analiza se va baza pe criterii reale de evaluare, conservare, gestionare și promovare a siturilor patrimoniului mondial;
3. Dezvoltarea unui mecanism eficient de comunicare între comunitatea academică, administrativă, societatea civilă și comunitățile locale pentru conservarea și gestionarea durabilă a siturilor de patrimoniu mondial din România;
4. Propunerea soluțiilor pentru îmbunătățirea situației existente, în special prin elaborarea unui document de politici pentru protejarea siturilor UNESCO din România, însoțit de planuri de management a siturilor. Dezvoltarea durabilă ar trebui să se bazeze pe o relație echilibrată și armonioasă între măsurile de conservare, nevoile sociale, activitatea economică și mediul cultural.
5. Împărtășirea cunoștințelor și experienței privind bunele practici de conservare cu colegii din alte țări europene și pregătirea unui proiect european comun pentru competiția Orizont 2020, cu un impact socio-economic concret asupra siturilor UNESCO din Europa Centrală și de Est (de la noile tehnologii la industria turistică și culturală).

Planul de acțiuni

Etapa 1 – 2017

Dezvoltarea unei echipe de experți reprezentativă, parte a unei rețele profesionale extinsă, care va studia cele mai bune practici pentru conservarea siturilor patrimoniului mondial, gestionarea lor durabilă și transferul de cunoștințe, pentru îmbunătățirea situației din România.

1. Studierea publicațiilor recente privind protejarea patrimoniului cultural mondial;
2. Consultarea experților din cadrul Guvernului și a altor instituții naționale;
3. Analiza politicilor UNESCO privind protejarea patrimoniului cultural;
4. Consultarea experților UNESCO în domeniul managementului siturilor mondiale;
5. Vizite de studii la siturile UNESCO din România;
6. Diseminarea rezultatelor proiectului la conferințele și evenimentele academice organizate de UNESCO, ICOMOS, Consiliul Europei, EAA, EAC, WAC etc.
7. Elaborarea paginii web / portalul proiectului.

Etapa 2 – 2018

Dezvoltarea unui mecanism eficient de comunicare între comunitatea academică, administrativă, societatea civilă și comunitățile locale pentru conservarea și gestionarea durabilă a siturilor de patrimoniu mondial din România. Evaluarea stării reale a siturilor de patrimoniu mondial din România, identificarea principalelor probleme și căutarea soluțiilor adecvate pentru o mai bună conservare și promovare a lor.

1. Analiza experienței altor țări în domeniul protejării și managementului siturilor UNESCO.
2. Consultarea experților UNESCO, ICOMOS în problemele de evaluare, monitorizare și management a siturilor mondiale.
3. Vizite se studiu la siturile UNESCO, ateliere și discuții de grup cu persoane interesate (organisme naționale, administrație publică, comunități etc.)
4. Organizarea Conferinței internaționale "Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites", 10-14 octombrie 2018.
5. Publicarea unui catalog al monumentelor UNESCO din România și lansarea lui în cadrul Zilei Patrimoniului Mondial.
6. Diseminarea rezultatelor proiectului la conferințele și evenimentele academice organizate de UNESCO, ICOMOS, Consiliul Europei, EAA, EAC, WAC etc.
7. Articole în reviste recunoscute la nivel național și internațional.

Etapa 3 – 2019

Propunerea soluțiilor pentru îmbunătățirea situației existente, în special prin elaborarea unui document de politici pentru protejarea siturilor UNESCO din România, însoțit de planuri de management a siturilor. Împărtășirea cunoștințelor și experienței privind bunele practici de conservare cu colegii din alte țări europene și pregătirea unui proiect european comun pentru competiția Orizont 2020, cu un impact socio-economic concret asupra siturilor UNESCO din Europa Centrală și de Est (de la noile tehnologii la industria turistică și culturală).

1. Vizite se studiu la siturile UNESCO, ateliere și discuții de grup cu persoane interesate (organisme naționale, administrație publică, comunități etc.);
2. Elaborarea documentului de politici privind protejarea siturilor UNESCO din România;
3. Elaborarea Modelelor de planuri de management a siturilor mondiale;
4. Redactarea proiectului european pentru programul "Orizont 2020";

5. Editarea și publicării lucrării colective privind cele mai bune practici pentru conservarea și gestionarea Patrimoniului Mondial;
6. Sărbătorirea Zilei Patrimoniului Mondial prin organizarea unei expoziții de fotografii a siturilor patrimoniului mondial românesc;
7. Diseminarea rezultatelor proiectului la conferințele și evenimentele academice organizate de UNESCO, ICOMOS, Consiliul Europei, EAA, EAC, WAC etc.
8. Articole în reviste recunoscute la nivel național și internațional.

Rezultate așteptate / realizate:

1. Raportul de evaluare a stării reale a siturilor patrimoniului mondial din România;
2. Un document de politici pentru păstrarea și promovarea siturilor patrimoniului mondial românesc;
3. Modele de planuri de management, care vor fi instrumente de lucru pentru activități concrete;
4. Expoziție de fotografii și catalogul siturilor de patrimoniu mondial din România;
5. O monografie colectivă privind cele mai bune practici pentru conservarea și gestionarea Patrimoniului Mondial;
6. Articole în reviste recunoscute la nivel național și internațional;
7. O pagină web / portal de proiect;
8. Conferința internațională "Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites", 10-14 octombrie 2018.
9. O serie de ateliere regionale și locale, care vor include cazuri de studiu, vizite pe teren și experimentarea modelelor propuse de monitorizare și management.
10. Un proiect european comun pentru competiția Orizont 2020 cu un impact socio-economic concret asupra siturilor UNESCO din Europa Centrală și de Est (de la noile tehnologii la industria turistică și culturală).

Echipa proiectului

Echipa de implementare a proiectului include cinci cercetători cu experiență, doi doctoranzi și un masterand de la diferite instituții de cercetare din țară, întruniți, în cadrul acestui proiect, sub egida Institutului de Arheologie al Academiei Române, Filiala Iași:

1. Sergiu Musteață – director de proiect
2. Ioana-Irina Iamandescu – cercetător cu experiență
3. Adrian Crăciunescu – cercetător cu experiență
4. Popa Alexandru – cercetător cu experiență
5. Vitalie Bârcă – cercetător cu experiență
6. Elena-Loredana Cozma – doctorand
7. Andreea Chiricescu – doctorand
8. Ștefan Caliniuc – masterand

2. IMPLEMENTAREA PROIECTULUI

Proiectul „Protejarea prin dezvoltarea unor strategii durabile pentru o mai bună ocrotire a siturilor de patrimoniu mondial UNESCO din România - HERO” - PN-III-P4-ID-PCE-2016-0737 – este realizat, în perioada 2017-2019, sub egida Institutului de Arheologie al Academiei Române, filiala Iași, în baza contractului de finanțare nr. 52/2017 semnat cu CNCS-UEFISCDI.

Proiectul a fost lansat oficial pe data de 17 august 2017 în cadrul Institutului Național al Patrimoniului de la București. La lansare au fost prezentate scopul, obiectivele, planul de acțiuni, rezultatele așteptate și alte aspecte ale proiectului, urmând o discuție privind actualitate și necesitatea unui management eficient a siturilor UNESCO din România. Majoritatea participanților la eveniment au menționat importanța realizării unei evaluări a fiecărui sit, realizarea unui raport național privind situația siturilor UNESCO din România, care ne va permite evidențierea celor mai importante probleme și perspectiva elaborării unor planuri de management eficient. În cadrul ședinței au fost stabilite sarcinile generale și particulare a fiecărui membru al echipei încadrate într-un plan de acțiuni concrete, după cum urmează:

Anul	Activitate	Responsabil	Perioada
2017	Studierea publicațiilor recente privind protejarea patrimoniului cultural mondial	Membrii echipei	August – Decembrie
	Consultarea experților din cadrul Guvernului și a altor instituții naționale	Membrii echipei	August – Decembrie
	Analiza politicilor UNESCO privind protejarea patrimoniului cultural	Membrii echipei	August – Decembrie
	Consultarea experților UNESCO în domeniul managementului siturilor mondiale	Membrii echipei	August – Decembrie
	Semnarea acordurilor de parteneriat între Academia Română, filiala Iași (sau Institutul de Arheologie) și: 1. Institutul Național al Patrimoniului 2. Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni 3. Muzeul Municipal Iași 4. Alte instituții și proiecte din domeniu	Sergiu Musteață Irina Iamandescu Alexandru Popa Elena Cozma	2017-2018
	Stabilirea contactelor cu responsabilii siturilor UNESCO din România	Membrii echipei	Septembrie-decembrie 2017
	Lansarea anunțului conferinței din 2018 Sighișoara, 10-14 octombrie 2018	Sergiu Musteață	Noiembrie 2017
	Lansarea anunțului pentru volumul colectiv de în limba română „Patrimoniul UNESCO din România: protejarea, valorificare și promovare”	Sergiu Musteață	Octombrie 2017
	Diseminarea rezultatelor proiectului la conferințele și evenimentele academice organizate de UNESCO, ICOMOS, Consiliul Europei, EAA, EAC, WAC etc.	Membrii echipei	August – Decembrie
	Elaborarea și dezvoltarea paginii web	Ștefan Caliniuc / Elena Cozma	August – Decembrie
	Prezentarea raportului lunar privind activitățile realizate în cadrul proiectului	Membrii echipei	Ultima zi a fiecărei luni
	Elaborarea raportului anual	Sergiu Musteață + contribuția fiecărui membru al echipei	Decembrie

2018	Analiza experienței altor țări în domeniul protejării și managementului siturilor UNESCO	Membrii echipei	Ianuarie – Decembrie
	Consultarea experților UNESCO, ICOMOS în problemele de evaluare, monitorizare și management a siturilor mondiale	Membrii echipei	Ianuarie – Decembrie
	Vizite se studiu la siturile UNESCO, ateliere și discuții de grup cu persoane interesate (organisme naționale, administrație publică, comunități etc.)	Membrii echipei, dar fiecare responsabil de un complex de situri	Ianuarie – Decembrie
	Organizarea Conferinței internaționale “Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”	Sergiu Musteață + contribuția fiecărui membru	Sighișoara, 10-14 octombrie 2018
	Elaborarea și publicarea unui catalog/album al monumentelor UNESCO din România și lansarea lui în cadrul Zilei Patrimoniului Mondial	Sergiu Musteață / Irina Iamandescu + contribuția fiecărui membru	Noiembrie
	Diseminarea rezultatelor proiectului la conferințele și evenimentele academice organizate de UNESCO, ICOMOS, Consiliul Europei, EAA, EAC, WAC etc.	Membrii echipei	Ianuarie – Decembrie
	Articole în reviste recunoscute la nivel național și internațional.	Membrii echipei	Ianuarie – Decembrie
	Dezvoltarea paginii web a proiectului	Șt. Caliniuc	Ianuarie – Decembrie
	Prezentarea raportului lunar privind activitățile realizate în cadrul proiectului	Membrii echipei	Ultima zi a fiecărei luni
	Elaborarea raportului anual	S. Musteață + contribuția fiecărui membru al echipei	Decembrie
2019	Vizite se studiu la siturile UNESCO, ateliere și discuții de grup cu persoane interesate (organisme naționale, administrație publică, comunități etc.)	Membrii echipei, dar fiecare responsabil de un complex de situri	Martie – Septembrie
	Elaborarea documentului de politici privind protejarea siturilor UNESCO din România	Irina Iamandescu / Sergiu Musteață + contribuția fiecărui membru	Septembrie – Octombrie
	Elaborarea Modelelor de planuri de management a siturilor mondiale	Membrii echipei	Ianuarie – Octombrie
	Redactarea proiectului european pentru programul "Orizont 2020"	Sergiu Musteață + contribuția fiecărui membru	Iunie – August
	Editarea și publicării lucrărilor colective privind cele mai bune practici pentru conservarea și gestionarea Patrimoniului Mondial - volumul conferinței din 2018 în limba engleză - volum în limba română conform anunțului din 2017	S. Musteață / Șt. Caliniuc + contribuția fiecărui membru	Ianuarie – Iunie
	Sărbătorirea Zilei Patrimoniului Mondial prin organizarea unei expoziții de fotografii a siturilor patrimoniului mondial românesc.	Irina Iamandescu	Noiembrie
	Diseminarea rezultatelor proiectului la conferințele și evenimentele academice organizate de UNESCO, ICOMOS, Consiliul Europei, EAA, EAC, WAC etc.	Membrii echipei	Ianuarie – Noiembrie
	Articole în reviste recunoscute la nivel național și internațional.	Membrii echipei	Ianuarie – Noiembrie
	Prezentarea raportului lunar privind activitățile realizate în cadrul proiectului	Membrii echipei	Ultima zi a fiecărei luni
Elaborarea Raportului final	S. Musteață + contribuția fiecărui membru	Decembrie	

2.1 Promovarea proiectului s-a realizat pe toată perioada de implementare a proiectului printr-un șir de activități (discuții cu experți și factori de decizie; participări la conferințe; organizarea unor activități în diferite orașe din România): conferință internațională (Sighișoara), seminare (București, Cisnădioara, Baia Mare), simpozion (Iași), mese rotunde (București, Sibiu, Chișinău), vizite de studiu la toate siturile din România înscrise în Lista patrimoniului mondial; deplasări la instituții de profil din țară și de peste hotare etc.

Totodată, proiectul și activitățile noastre au fost promovate, prin intermediul paginii web <http://archaeoheritage.ro/hero/> și paginii Facebook <https://www.facebook.com/archaeoheritage/>. Ambele instrumente IT au fost eficiente în implementarea și promovarea proiectului. Responsabili de pagina web este dl Ștefan Caliniu, iar de pagina de facebook este dra Elena Cozma.

Toate componentele paginii au fost periodic actualizate și dezvoltate. Pagina conține, pe lângă informațiile privind activitățile și rezultatele de cercetare ale proiectului, un șir de alte informații utile din domeniul protecției patrimoniului cultural, cum ar fi, o Bază de acte normative din România și o listă bibliografică. Astfel, completarea cu noi date asigură un caracter actual, divers și calitativ al informației paginii proiectului, care, în final, garantează un număr impresionant de utilizatori.

2.2 Promovarea proiectului prin intermediul evenimentelor științifice naționale și internaționale

În anii 2017-2019, proiectul a fost promovat la un șir de evenimente naționale și internaționale, atât prin intermediul unor prezentări generale ale proiectului, al unor comunicări științifice în probleme de management a siturilor UNESCO, propunerea unor teme de discuție sau organizarea sesiunilor în cadrul celor mai prestigioase forumuri europene și internaționale, cât și organizarea sau co-organizarea în România a mai multor evenimente importante – trei seminare, două mese rotundă și două conferințe internaționale.

În continuare vom prezenta succint, în ordine cronologică, acțiunile realizate: evenimente organizate, participări la evenimente științifice și publicații.

Evenimente organizate

Seminare

1. Seminar *Managementul siturilor UNESCO din România*, București, 30-31 martie 2018 a fost organizat în parteneriat cu Facultatea de Istorie a Universității din București și Institutul Național al Patrimoniului. Universitatea din București a asigurat spațiul pentru ședințe și cazarea participanților din afara Bucureștiului. La seminar au participat peste 40 de experți în domeniul moștenirii culturale de la Universitatea din București, INP, Ministerul Culturii și Identității Naționale, Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației

Publice, Ministerul Afacerilor Interne, reprezentanții APL din județele unde sunt situri UNESCO – jud. Hunedoara, jud. Alba, jud. Mureș, jud. Maramureș, jud. Sibiu și jud. Suceava. La seminar au fost dezbătute un șir de subiecte actuale pentru România privind managementul patrimoniului mondial, cum ar fi Convenția Patrimoniului Mondial Cultural și Natural și România; Autenticitatea - un factor neabordat de legislația internă dar determinant în evaluarea UNESCO; Revizuirea cadrului normativ privind managementul siturilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial; Planul de management – un document strategic pentru gestionarea unui sit UNESCO. Concepte, standarde și bune practici la nivel european; Investigații asupra unor monumente din lista indicativă a României. Ansamblul Brâncuși de la Târgu Jiu și ansamblul rupestru de la Basarabi – Murfatlar; Implicarea comunităților locale în managementul siturilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial. Studiu de caz: *Peisajul cultural minier Roșia Montană* – un posibil model; Tendințe ale muzeologiei contemporane și siturile UNESCO; Programul Național LIMES – o nouă abordare privind înscrierea unui sit în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO; Managementul siturilor naturale transnaționale – un posibil model; O excursiune arheologică. Monumente romane restaurate și muzee de sit la Dunărea de Jos. Totodată, în cadrul seminarului s-a discutat și starea unor situri concrete, cum ar fi Cetățile dacice din munții Orăștiei; Bisericile din Moldova; Mănăstirea Hurezi; Bisericile de lemn din Maramureș; Satele cu biserici fortificate din Transilvania și Centrul istoric al Sighișoarei. Seminarul a fost o foarte bună ocazie de a întruni oameni din domeniul protejării patrimoniului cultural, în general, și a celui mondial, în special, care au menționat necesitatea și importanța unor astfel de întruniri. Doar prin intermediul comunicării pot fi clar delimitate problemele actuale ale domeniului și căutate soluții de redresare a situației. Astfel, toți participanții au optat pentru multiplicarea unor astfel de întruniri și discuții pe teme actuale.

2. Seminar *Planul de management al siturilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial*, Cislăchioara, 13-14 iulie 2018. Cel de-al doilea seminar a fost organizat în parteneriat cu INP și Consistoriul Superior Evanghelic de la Sibiu. La eveniment au participat 20 de experți în domeniul patrimoniului cultural din cadrul INP-ului, echipa proiectului și reprezentanți ai APL din județele Alba, Hunedoara, Mureș, Maramureș, și Sibiu unde sunt situri înscrise în Lista patrimoniului mondial. Tema de bază a seminarului a fost planul de management al unui sit UNESCO, dintr-o perspectivă multilaterală - Vorbim de plan de management sau de plan de administrare; Frontiera Imperiului Roman din Germania. Planul de management al unui sit UNESCO în retrospectivă; Frontiera Imperiului Roman din Marea Britanie - flexibilitatea „impusă” a unui plan de management al unui sit UNESCO; *Monitorizarea și Raportarea în contextul Convenției patrimoniului mondial*; Evaluarea stării de conservare a unui sit de patrimoniu vs. planul de management; Documentațiile de urbanism - instrument de protecție și componentă a sistemului de management al monumentelor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial. Studiu de caz: Biserici din Moldova; Sarmizegetusa Regia – restaurare și punere în valoare. Rezultatele preliminare ale etapei de studii și cercetare; Cine trebuie să elaboreze un plan de management; Exemple de planuri de management și Structura unui plan de management. Dezbaterile din cadrul seminarului au evidențiat un șir de aspecte privind necesitatea urgentării elaborării planurilor de management pentru fiecare sit din România înscris în Lista patrimoniului mondial. Deoarece, lipsa acestui document reprezintă un impediment în asigurarea unui sistem eficient de protejare, promovare și valorificare a lor.
3. Seminar *Evaluarea monumentelor înscrise în Lista patrimoniului mondial și raportarea periodică*, Baia Mare, 19-22 septembrie 2019, organizat în colaborare cu Direcția județeană pentru cultură din Maramureș și Institutul Național al Patrimoniului. Scopul seminarului a fost de a discuta rolul procesului de evaluare a siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial din România și raportarea periodică la Centrul patrimoniului mondial. Participarea a peste 50 de experți în domeniul patrimoniului cultural din diverse județe ale țării a permis, pe de o parte, organizarea unei dezbateri profesionale pluridisciplinare privind realitățile domeniului

și, pe de altă parte, repartizarea sarcinilor pentru elaborarea rapoartelor de evaluare pentru fiecare sit înscris în Lista patrimoniului mondial. Astfel, în cadrul seminarului s-au discutat următoarele teme de bază: Monitorizarea siturilor în contextul Convenției patrimoniului mondial; Evaluarea și raportarea stării siturilor din Lista patrimoniului mondial; Raportarea periodică, ciclul III, 2018-2024: Cine și cum trebuie să realizeze rapoartele și prezentarea situației siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial din România: Biserici din Moldova, Sate cu biserici fortificate din Transilvania, Mănăstirea Hurezi, Cetățile dacice din Munții Orăștiei, Biserici de lemn din Maramureș, Centrul istoric al Sighișoarei, Păduri străvechi și seculare de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei. Totodată, participanții la seminar au avut ocazia să facă cunoștință cu rezultatele unui proiect privind *promovarea patrimoniului cultural în mediul online* și să realizeze o vizită de studiu la Bisericile de lemn înscrise în Lista patrimoniului mondial: Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” Plopiș și Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” Desești.

Mese rotunde

1. Masa rotundă „Rolul poliției de patrimoniu în protejarea moștenirii culturale românești”, 15 iunie 2018 a fost realizată în parteneriat cu Facultatea de Istorie a Universității din București și Direcția de Investigații Criminale a Poliției Române. La dezbateri au participat atât reprezentanții Poliției Române, cât și colegii de la universitate, Muzeul Național de Istorie a României, Institutului Național al Patrimoniului și Institutului de Arheologie a Academiei Române. La masa rotundă au participanți și studenți ai programului de masterat în domeniul patrimoniului cultural al Universității din București. Scopul dezbaterilor a fost discutarea rolului instituțiilor statului în protejarea patrimoniului cultural, în combaterea acțiunilor îndreptate împotriva obiectivelor de patrimoniu, anchetarea cazurilor de comerț ilegal cu bunuri culturale și în valorificarea durabilă a patrimoniului cultural național. Astfel, prin acest eveniment am scos în evidență problema săpăturilor ilegale și traficului ilicit de bunuri culturale, care afectează, în primul rând, siturile UNESCO din România.
2. Masa rotundă „Protecția patrimoniului cultural în România - provocări ale societății contemporane”, 25 iunie 2019, a fost organizată în parteneriat cu Facultatea de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Scopul activității a fost de a pune în discuție rolului instituțiilor statului în protejarea patrimoniului cultural, în combaterea acțiunilor îndreptate împotriva obiectivelor de patrimoniu, anchetarea cazurilor de comerț ilegal cu bunuri culturale și în valorificarea durabilă a patrimoniului cultural național. *Keyspeaker*-ul evenimentului a fost prof. univ. dr. Augustin Lazăr de la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Procuror General al României (2016-2019), iar paneliștii au fost prof. univ. dr. Sergiu Musteață și dr. Marius Ciută. La eveniment au participat peste 40 de specialiști din muzee, agenții și direcții ale structurilor centrale și locale, studenții din cadrul programelor de studii în domeniul istoriei și patrimoniului cultural.

3. Masă rotundă „Când legea străbună era sacră: Tablele de legi ale municipiului Troesmis, fundament al ordinii de drept moderne” a fost organizată în cadrul Târgului de carte Bookfest de la Chișinău pe data de 29 august 2019. Dezbaterile au fost moderate de dr. Rodica Ursu-Naniu, keyspeaker a fost prof. univ. dr. Augustin Lazăr de la Universitatea „1 Decembrie 1918”, Procuror General al României (2016-2019), iar discutant a fost prof. univ. dr. Sergiu Musteață. La discuții au participat peste 30 de oameni de știință din Republica Moldova interesați de domeniul patrimoniului cultural și combaterea traficului ilicit de antichități.

Conferință internațională

Conferință internațională „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018 a fost organizată în parteneriat cu Primăria municipiului Sighișoara și Institutul Național al Patrimoniului. La eveniment au participat 50 de specialiști în domeniul patrimoniului cultural din SUA, Germania, Ungaria, Austria, Olanda, Rusia, Marea Britanie, Republica Moldova și România. Lucrările conferinței au fost inaugurate de trei invitați care au prezentat practici de succes în managementul siturilor UNESCO din SUA, Ungaria și Germania. Comunicările au fost structurate în cadrul a patru sesiuni: Strategies for Preservation and Safeguarding World Heritage Sites – 8 comunicări; World Heritage Sites - management and sustainable development – 12 comunicări; World Heritage and Local communities – consulting, involving, participation – 5 comunicări; Cultural Tourism, Digital Technology, and Heritage - promotion, valorisation, use/reuse of World Heritage Sites - 5 comunicări și Heritage and Education - 5 comunicări. Prezentările și discuțiile au demonstrat atât importanța domeniilor abordate, cât și schimbul de experiențe între experții din diverse state. Pentru a mări impactul dezbaterilor, lucrările conferinței vor fi publicate în 2019 într-un volum special în seria BAR, care actualmente este în proces de *peer review*. Conferința a finalizat cu vizite de studii la câteva situri culturale importante din România – satele cu biserici fortificate de la Biertan și Așel, centrul istoric al Sibiului, care au provocat discuții privind modul lor de protejare și valorificare. Astfel, conferința internațională a fost un real succes al proiectului care a întrunit experți din diverse state și care au prezentat experiențele lor în cercetarea și administrarea siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial.

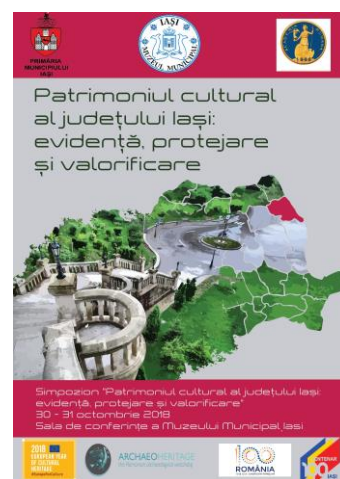
Expoziție și catalogul monumentelor UNESCO din România

În colaborarea cu Institutul Național al Patrimoniului am realizat o expoziția și catalogul monumentelor UNESCO din România, care a fost lansată la București pe data de 18 decembrie 2018, în cadrul conferinței anuale a INP „Un an pentru patrimoniu”. Expoziția *World Heritage in Romania – Situri din România în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO* prezintă în limbile română și engleză toate siturile din România – culturale și naturale – incluse în LPM UNESCO. Catalogul, în limba engleză, include ilustrații și informații despre fiecare monument înscris în

Lista patrimoniului mondial. Catalogul a fost publicat în primăvara anului 2018 și a fost deja distribuit cu mai multe ocazii în țară și peste hotare. Versiunea în română a broșurii *Patrimoniul Mondial în România* este pregătită pentru lansare la Sesiunea de comunicări științifice a INP din decembrie 2019. Pentru a mări impactul acestei realizări, dar și pentru popularizarea monumentelor UNESCO, preconizăm organizarea unor noi expoziții în perioada umrătoare. La fel, în parteneriat cu INP, preconizăm publicarea unui catalog al celor 19 monumentelor (18 culturale și unul natural) propuse pentru Lista indicativă, care a fost recent actualizată.

Co-organizatori

1. În parteneriat cu Corina Borș de la Muzeul Național de Istorie a României care a aderat la proiectul nostru pe criteriile de voluntariat, am organizat Sesiunea no. 28 „Management, protection and access to the archaeological heritage”, parte a Annual Conference of European Association of Archaeologists, Maastricht, August 30-September 01, 2017. În cadrul ședinței au fost prezentate 7 comunicări, iar la dezbateri au luat parte peste 20 de experți din diverse state europene.
2. În colaborare cu proiectul „Bibliographia classica orae septentrionalis Ponti Euxini. III. Ars, res sacrae & mythologica”, PN-III-P4-ID-PCE-2016-0279, director de proiect Victor Cojocaru, am organizat simpozionul internațional *Advances in Ancient Black Sea Studies: Scholarly Traditions & Preservation of Cultural Heritage*, 20-24.08.2018, Constanța, România. În cadrul simpozionului au fost organizate două sesiuni VIIIIB și IXA dedicate protejării patrimoniului cultural, care au inclus șapte comunicări. Lucrările simpozionului urmează să fie publicate într-un volum separat care va mări impactul discuțiilor, iar unele lucrări din sesiunile dedicate patrimoniului cultural au intrat în culegerea de studii redactată de echipa proiectului nostru, care va apărea în curând în seria BAR.
3. În parteneriat cu primăria municipiului Iași am organizat Simpozionul național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, Iași, 30-31 octombrie 2018 la care au participat 25 de specialiști în domeniul protejării patrimoniului din România. De comun acord cu reprezentanții administrației municipiului Iași și Institutului Național al Patrimoniului am decis ca în prima zi a simpozionului să discutăm un subiect actual pentru România – Lista indicativă a siturilor cu potențial de a fi nominalizate pentru Lista patrimoniului mondial. Astfel, au fost prezentate șapte comunicări la această temă. Totodată, au fost discutate și diverse aspecte al stării siturilor înscrise în lista UNESCO. Astfel, tema listei indicative a fost prima discuție la nivel național după actualizarea ei din anul 2017. La fel, s-au abordat și aspecte privind etapele necesare privind pregătirea dosarelor pentru nominalizarea lor. În acest context, s-a evidențiat necesitatea multiplicării acestor discuții în anii următori cu implicarea largă, atât a reprezentanților INP, cât și a reprezentanților APL și managerii siturilor propriu-zise.

4. S. Musteață împreună cu John H. Jameson din SUA au organizat Sesiunea #136 „The Interpretation and Presentation of Archaeological and Cultural Heritage Sites: New Trends and Transnational Perspectives” din cadrul 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5-8 September 2018. La sesiune au fost prezentate șapte comunicări, inclusive una realizată de doi membri ai proiectului (S. Musteață și E. Cozma).
5. S. Musteață împreună cu alți colegi din diverse state europene au organizat Sesiunea #763 „Cultural Property: from looting and illegal trade to restitution”, 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5-8 September 2018. La sesiune s-au prezentat 11 comunicări, inclusiv două comunicări privind moștenirea culturală a României (S. Musteață și C. Borș).
6. S. Musteață împreună cu Alicia Castillo (Spania) au organizat sesiunea nr. 301 „The Role of ICAHM in Supporting ICOMOS and UNESCO in the Context of World Heritage Sites” în cadrul 25th Annual Conference of European Association of Archaeologists, Berna, Elveția, September 03-08, 2019. La sesiune au fost prezentate 8 comunicări, printre care și comunicarea dlui S. Musteață despre *Access to the World Heritage Sites in Romania. A case of Dacian fortresses*, iar la dezbateri au participat peste 40 de experți în domeniul patrimoniului cultural.
7. S. Musteață împreună cu M. Țiplic, A. Popa și M. Cringaci-Țiplic au organizat sesiunea nr. 315 „Funerary practices in Late Roman Period and Early Middle Ages” în cadrul 25th Annual Conference of European Association of Archaeologists, Berna, Elveția, September 03-08, 2019. La sesiune au fost prezentate 12 comunicări și 3 postere, printre care și două comunicări ale membrilor echipei proiectului nostrum (S. Musteață și A. Popa).

2.3. Vizite de studiu și de monitorizare

Vizite la siturile din România înscrise în Lista patrimoniului mondial

În scopul documentării și promovării proiectului, în perioada 2017-2019 au fost efectuate mai multe vizite de studii în țară și peste hotare. Spre exemplu, în timpul vizitelor la București la Institutul Național al Patrimoniului a domnilor Sergiu Musteață și Ștefan Caliniuc din 2017, au discutat cu colegii despre diverse aspecte ale protejării siturilor UNESCO din România. Astfel, în cadrul deplasărilor de documentare din țară prioritate s-a acordat siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial - Cetățile Dacice din munții Orăștiei (Sarmizegetusa Regia, Coșești-Blidaru, Coșești-Cetate, Lunca-Piatra Roșie, Căpâlna, Bănița), Centrul istoric al Sighișoarei, Sate cu biserici fortificate din Transilvania (Prejmer, Biertan, Valea Viilor, Călnic, Saschiz-Keisad, Dârju și Viscri), Biserici din Moldova (Progota) și Mănăstirea Hurezi. În anul 2018 au fost documentate și unele situri incluse în lista indicativă – Biserica Trei Ierarhi din Iași, Mănăstirea Curtea de Argeș, Bisericile de Densuș, Strei, Orlea, - Strei Sângiorgiu, Ostrov; centrul istoric al Sibiului și Roșia Montana. În anul 2019 au continuat vizitele de studiu la celelate situri incluse din Lista mondială a monumentelor, după cum urmează: Biserici din Moldova (Humor, Arbore, Sucevița, Voroneț, Suceava, Progota, Pătrăuți, Moldovița); Biserici de lemn din Maramureș (Ieud, Poienii Izei, Bârsana, Desești, Budești, Surdești, Plopiș și Rogoz).

Scopul acestor vizite, realizate pe parcursul anilor 2017-2019, a fost documentarea stării reale a siturilor și colectarea informației pentru procesul lor de evaluare. Monitorizarea se va finaliza cu un raport național privind starea siturilor din România înscrise în Lista patrimoniului mondial care este în proces de redactare. Totodată, în rezultatul constatării unor nereguli în procesul de implementare a proiectului de restaurare a Mănăstirii Probota, S. Musteață a sesizat în luna iunie 2019 Institutul Național al Patrimoniului și Comisia Monumentelor. A. Crăciunescu, în rezultatul vizitei la Mănăstirea Hurezi din decembrie 2017 a sesizat INP privind unele nereguli de la acest sit (acoperiș, scări etc.). Cu ocazia vizitei din mai 2019 a dlui prof.dr. Toshiyuki Kono, președinte al ICOMOS, organizație care este consultantul oficial al UNESCO în raport cu patrimoniul cultural mondial, dl A. Crăciunescu a prezentat situația perimetrului din zona cetății Sighișoara și a orașului de jos. De asemenea, având în vedere intenția scoaterii la concurs a proiectării reabilitării centurii de fortificații, a fost inspectată starea a trei dintre turnurile acesteia – al Croitorilor, al Măcelarilor și al Cositorarilor. De asemenea, cu această ocazie, am organizat împreună cu Fundația Mihai Eminescu Trust, la sediul acesteia din cetate, o dezbatere cu Federația pentru patrimoniu transilvănean - TransylvaNet, pe tema rolului organizațiilor non-guvernamentale în gestionarea durabilă a obiectivelor patrimoniului cultural. Prof. Toshiyuki Kono a făcut o prezentare privind aspectele de implicare a opiniei publice în salvarea unui patrimoniu important al Japoniei, portul și golful Tomonoura. Este interesant cazul Japoniei în acest sens, dat fiind că acceptarea convenției a avut loc la doi ani după România dar această țară are deja 19 obiective culturale și 4 naturale în listă și a avut și trei mandate ca țară componentă a Comitetului Patrimoniului Mondial. Documentarul foto realizat a fost livrat echipei INP desemnate pentru monitorizarea sitului. În anii 2018-2019, S. Musteață și A. Crăciunescu au vizitat satele cu biserici fortificate, constatând o serie de nereguli în managementul acestor situri. Spre exemplu, la Biertan, s-a constatat problema managementului spațiului public central al localității, predominanța comerțului ambulant de suveniruri în dauna cuprinderii mai largi a fondului construit din localitate în sprijinul activităților turistice. La Viscri, am aflat despre intențiile în curs ce erau legate de modernizarea străzii principale a satului într-o manieră neadecvată caracterului zonei și de piedicile administrative apărute în calea utilizării operative a unei parcuri publice la limita staului, menită să descurajeze traficul auto al non-rezidenților. La Prejmier, am găsit unele probleme tehnice la incinta fortificată care nu par a fi monitorizate corespunzător. Am mai constatat lipsa oricărei inspecții a monumentului de către reprezentanții din teritoriu ai Ministerului Culturii, care au această atribuție legală reglată prin norme la cel puțin o inspecție pe an. În ce privește spațiul localității, aici am constata excesul în amenajare și în maniera de executare a pavajelor, respectiv un control scăzut asupra materialelor de acoperiș ori

a menținerii tâmplărilor istorice Aceste și multe alte detalii au fost prezentate în raportul adresat INP-ului. În cadrul post-monitorizării o activitate importantă a fost reprezentată de sesizările înaintate organismelor responsabile privind intervenții nepotrivite în zonele de protecție ale monumentelor înscrise în LPM precum și demersuri și măsuri pentru conservare și restaurare pentru toate monumentele înscrise în LPM. Totodată, rezultatele vizitelor de studii au servit drept bază a discuțiilor de la cel de-al treilea seminar *Evaluarea monumentelor înscrise în Lista patrimoniului mondial și raportarea periodică*, organizat la Baia Mare în perioada 19-22 septembrie 2019.

Transfer de experiență la nivel național

În perioada 2017-2019 au avut loc la nivel național mai multe vizite de cercetare, întâlniri, discuții, seminarii, conferințe la care au participa membri echipei proiectului nostru. În rezultatul acestor activități s-a produs un real schimb de experiență între diverși specialiști în domeniul protecției patrimoniului cultural din România, s-au documentat diverse aspecte ale siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial atât în timpul vizitelor la aceste situri, cât și în biblioteci și centre de infirmare din țară. Un alt exemplu, în acest sens, este participarea dlui Vitalie Bârcă la workshop-ul *Muzeul tradițional în lumea digitală* organizat de Compania Qulto (www.qulto.eu) la Cluj-Napoca în data de 18 octombrie 2017. În cadrul atelierului s-a discutat despre provocări și soluții pentru conservarea colecțiilor și valorificarea patrimoniului digitalizat. Au fost făcute prezentări de proiecte cât și demonstrații tehnice și ateliere practice. Colegii din cadrul companiei Qulto International au prezentat exemple de portaluri, galerii virtuale, modele de colaborare în exploatarea patrimoniului digital. De asemenea au fost făcute demonstrații cu cele mai moderne soluții Qulto: aplicația de realitate augmentată, ghidul turistic Qulto, jocuri dezvoltate pe baza colecțiilor muzeale. Au fost prezentate și exemple de bune practici: despre Digitizarea Patrimoniului imobil la Sarmizegetusa romană dar și proiectul: DacIT: scanarea, restaurarea digitală și contextualizarea artefactelor dacice din Munții Orăștiei, proiect ce reprezintă un model de colaborare între universități și muzee. Acestora li se adaugă prezentarea proiectului despre valorile culturale românești în Europeana (proiectul Europeana LoCloud). În cadrul atelierului au fost făcută prezentarea a modului de gestionare a colecțiilor și crearea catalogului virtual într-o singură interfață, prin softul Qulto Muzeu și crearea de lecții interactive pentru pedagogie muzeală în modulul Qulto Education.

Vizitele de studiu la siturile culturale din Lista Patrimoniului Mondial

Nr.	Situl	Înscris/criteriu	Data vizitei	Persoana
1.	Biserici din Moldova 1. Arbore 2. Humor 3. Moldovița 4. Părauți 5. Probota 6. Suceava 7. Sucevița 8. Voroneț	1993, 2010 (i)(iv)	Probota, 11 iunie 2018 20-23 iunie 2019 (toate bisericile) Probota, 22 septembrie 2019	<ul style="list-style-type: none"> • S. Musteață, Șt. Caliniuc • S. Musteață, Șt. Caliniuc • S. Musteață
2.	Mănăstirea Hurezi	1993 (ii)	Decembrie 2017 Iulie 2018, august 2019 2018, 2019	<ul style="list-style-type: none"> • A. Crăciunescu • S. Musteață • I. Iamandescu
3.	Sate cu biserici fortificate din Transilvania 1. Biertan 2. Călnic 3. Dârju 4. Prejmier 5. Saschiz-Keisd 6. Valea Viilor 7. Viscri	1993, 1999 (iv)	Iulie 2018 (toate satele) Octombrie 2018, mai 2019, Biertan Mai 2019, Viscri Iulie 2019, Prejmer	<ul style="list-style-type: none"> • S. Musteață • A. Crăciunescu • A. Crăciunescu • A. Crăciunescu
4.	Cetăți dacice din Munții Orăștiei 1. Bănița 2. Căpâlna 3. Costești-Blidaru 4. Costești-Cetățuie 5. Piatra Roșie 6. Sarmisegetusa Regia	1999 (ii)(iii)(iv)	8-10 iunie 2018 (toate cetățile) 8-10 iunie 2018 (toate cetățile) 3-6 septembrie 2018 1-6 iulie 2019 17-18 august 2019	<ul style="list-style-type: none"> • S. Musteață • V. Bărcă • V. Bărcă • V. Bărcă • V. Bărcă
5.	Centrul istoric al Sighișoarei	1999 (iii)(v)	Octombrie 2017; octombrie 2018; Mai 2019 Octombrie 2018 Aprilie, mai 2019 11-14 octombrie 2018 2018, 2019	<ul style="list-style-type: none"> • S. Musteață • S. Musteață • A. Crăciunescu • A. Crăciunescu • Șt. Căliniuc, A. Popa • A. Chiricescu, E. Cozma • I. Iamandescu
6.	Biserici de lemn din Maramureș 1. Barsana 2. Budești 3. Desești 4. Ieud 5. Plopiș 6. Poienile izei 7. Rogoz 8. Surdești	1999 (iv)	17-22 septembrie 2019 (toate bisericile) Mai 2019	<ul style="list-style-type: none"> • S. Musteață • Șt. Caliniuc • I. Iamandescu

Schimb de experiență la nivel internațional

În cadrul deplasărilor de peste hotare membrii echipei de implementare a proiectului au participat la mai multe evenimente academice unde a fost posibil de consultat experți și responsabili în domeniul managementului patrimoniului cultural, în general, și a siturilor incluse în Lista patrimoniului mondial, în special. Aceste vizite de cercetare și participării la conferințe ne-au facilitat o mai bună înțelegere a situației actuale în domeniul protecției patrimoniului cultural inclus în Lista patrimoniului mondial, realizările și perspectivele la nivel național și internațional. Deplasările de documentare peste hotare s-au realizat în cadrul unor întruniri internaționale sau lucrul în bibliotecile de specialitate:

1. În 2017, A. Crăciunescu, cu ocazia unui simpozion în Olanda, a făcut o deplasare la Brugge și s-a documentat în ceea ce privește centrul istoric clasat în Lista Patrimoniului Mondial. A luat legătura cu urbanisti care au inițiat reabilitarea centrului în prima parte a anilor 1970. A solicitat date despre situația actuală, care a evoluat de la abandonul centrului accentuat în 1970, la excesul turistic pe care municipalitatea încearcă să-l combată. Ulterior a primit un exemplar din lucrarea de restructurare urbană inițială (Strukturplan Brugge) și mai recent planul de management utilizat de municipalitate. Pe baza lor a elaborat studiul privind bunele practici de management a patrimoniului mondial prevăzut în calendarul proiectului nostru.
2. Ștefan Caliniuc, a realizat în luna decembrie 2017 o vizită la Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor din Republică Moldova unde a discutat despre experiența recentă privind elaborarea dosarului de înscriere a sitului Orheiului Vechi în Lista monumentelor UNESCO și practicile de protejare a moștenirii culturale.
3. ICOMOS-SUA, 18 februarie-19 martie 2018, Washington DC, SUA (vizită de studiu realizată la invitația și pe contul părții americane). Pe lângă vizita de documentare de la bibliotecile din Washington DC, s-au purtat discuții cu colegii americani despre managementul siturilor UNESCO și perspectivele colaborării în acest domeniu.
4. *European Cultural Heritage Summit „Sharing Heritage – Sharing Values”*, 18-24 iunie 2018, Berlin, Germania, organizat în cadrul European al Patrimoniului de Uniunea Europeană în colaborare cu Europa Nostra, Prussian Cultural Heritage Foundation și German Cultural Heritage Committee. În cadrul Summit-ului am participat la un șir de ateliere de lucru, discuții în panel, discuții cu colegi din diverse state despre protejarea patrimoniului cultural în contextul anului European al Patrimoniului și perspectivele strategice și politicilor de protejare a moștenirii culturale la nivel european;
5. Workshop-ului *Cherishing Heritage: developing quality principles for interventions on cultural heritage* organizat de Consiliul Internațional al Monumentelor și Siturilor (ICOMOS), 27-31 mai 2018, Paris, Franța. În timpul evenimentului reprezentantul proiectului a participat cu colegi din diverse state europene la elaborarea principiilor europene privind calitatea intervențiilor în domeniului patrimoniului cultural în Europa. Totodată, au fost discutate și aspecte privind standardele de protejare a patrimoniului cultural și perspectivele colaborării în acest domeniu;
6. 5th International Civil Society Forum on World Heritage, 22-23 iunie 2018, Bahrain Manama, organizat de asociația World Heritage Watch. În cadrul Forum-ului a fost prezentată comunicarea *Roșia Montana – A unique Mining Landscape to be Saved From*

Mining și s-a promovat, în final aprobată, o rezoluție privind valoarea universală a sitului Roșia Montana care susține înscrierea în Lista Mondială a Patrimoniului;

7. 42nd Session of the World Heritage Committee, 24-28 iunie 2018, Bahrain Manama, organizată de UNESCO World Heritage Committee. S. Musteață și I. Iamandescu au participat la discuții cu experți din diverse state ale lumii și au promovat, de rând cu colegii de la Institutul Național al Patrimoniului, dosarul de înscriere în Lista Monumentelor Mondiale a sitului *Roșia Montană*;
8. Römisch-Germanische Kommission a Institutului German de Arheologie, Frankfurt am Main, Germania, 30.07-19.08.2018, S. Musteață a realizat vizită de studiu la invitație și pe contul părții germane. În perioada stagiului a lucrat la biblioteca RGK asupra studiile inițiate în proiect și a finalizat articolul *Evaluarea și monitorizarea siturilor înscrise în lista patrimoniului mondial din România o cale spre un management eficient și durabil*. Totodată, a discutat cu colegii germani despre standardele de protejare a patrimoniului cultural și perspectivele dezvoltării acestui domeniu;
9. 24-a Conferința Anuală a Asociației Arheologilor Europeni - EAA, 5-9 septembrie 2018, Barcelona, Spania. În timpul conferinței, Sergiu Musteață și Elena Cozma au participat cu colegi din diverse state europene la diferite sesiuni unde au fost discutate subiecte privind implementarea convențiilor internaționale și managementul siturilor culturale.
10. Adunarea Generală a Consiliului Internațional al Siturilor și Monumentelor – ICOMOS), 1-6 decembrie 2018, Buenos Aires, Argentina. Pe lângă vizita de documentare pe tema proiectului, reprezentantul proiectului va participa la dezbaterile realizate în cadrul Adunării Generale ICOMOS 2018 privind domeniul „Cultural Heritage and Sustainable Development”.
11. Symposionul „Archaeological sites and monuments in the care of the state - Sharing our experiences”, organizat de către European Archaeological Council, în perioada 26 februarie – 3 martie 2019, la Dublin, Irlanda. Astfel, în cadrul simpozionului, S. Musteață a prezentat comunicarea *Access and Promotion of the archaeological World Heritage Sites. Case of Romania*, care a accentuat o problemă actuală pentru managementul siturilor culturale și naturale din România înscrise în Lista patrimoniului mondial.
12. A. Popa și A. Chiricescu au participat la lucrările simpozionului „Advanced Limes Applications: Digital Symposium and Dissemination Seminar. Bayerische Sparkassenakademie, Landshut/Germania, 27.02-1.03.2019.
13. A. Crăciunesc a participat la Conferința „Patrimoniul european: experiențe comune și particularități regionale”, eveniment organizate în cadrul Președinției României la Consiliului Uniunii Europene realizate la Sighișoara, 11-13 aprilie 2019.
14. S. Musteață a participat la forumul internațional în domeniul protejării patrimoniului cultural World Heritage Site Managers' Forum, realizat de organizația World Heritage Center, unde am prezentat comunicarea „Management of the World Heritage Site in Romania from declarations to practice”, și concomitent, am efectuat o documentare în cadrul 43rd Session of the World Heritage Committee, organizată de Comitetul patrimoniului mondial al UNESCO, în perioada 26 iunie – 4 iulie 2019, participând la un șir de sesiuni, cum ar fi: World Heritage Leadership - A capacity building programme on people, nature, culture; ICCROM programs on Disaster Risk Management of Cultural Heritage; Building a relationship between the WH Convention etc. În timpul întrunirii reprezentantul proiectului nostru a participat cu colegi din diverse state ale lumii la mai multe sesiuni unde au fost discutate subiecte privind protejarea patrimoniului cultural înscris în Lista patrimoniului mondial. Totodată, a fost prezentat proiectul nostru și s-au discutat perspectivele colaborării în acest domeniu cu partenerii străini.

15. S. Musteață și A. Popa au participat la cea de-a 25-a Conferința anuală a Asociației Europene a Arheologilor care a avut loc la Berna, Elveția, unde au fost co-organizatori la 2 sesiuni și au prezentat 3 comunicări. În timpul întrunirii am au fost discutate subiecte privind protejerea patrimoniului cultural cu diverși experți din Europa.
16. S. Musteață a participat la ICOMOS Advisory Committee, Annual General Assembly și la Scientific Symposium „RURAL HERITAGE- LANDSCAPES AND BEYOND”, organizată de ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), în perioada 11-19 octombrie 2019, la Marrakesh, Maroc. În Panelul #1161 din cadrul simpozionului S. Musteață a prezentat comunicarea *Rural heritage on the World Heritage List. The case of villages with fortified churches from Romania.*
17. A. Crăciunescu a participat la reuniunea ICLAFI (Comitetului internațional științific ICOMOS pentru probleme administrative, legale și financiare), 22-27 octombrie 2019, Gaziantep, Turcia. În cadrul vizitei au fost vizitate două situri ale patrimoniului mondial (Gobekli Tepe și Muntele Nemrut) și două muzee regionale din Turcia.
18. S. Musteață a participat la Întrunirea Anuală ICHAM 2019 „Archaeological Heritage and World Heritage Sites: Towards Sustainable Management of Landscapes”, organizată de ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) și ICAHM (International Committee on Archaeological Heritage Management), în perioada 28 noiembrie – 7 decembrie 2019, la Arica, Chile. În cadrul întrunii S. Musteață a prezentat comunicarea „Public Archaeology and the World Heritage Sites in Romania: the case of Dacian fortresses”.

Participarea membrilor echipei la aceste evenimente a fost o ocazie deosebită pentru promovarea proiectului la nivel internațional, respectiv prezentarea rezultatelor cercetărilor realizate în cadrul proiectului de către membrii echipei, pentru discuții privind cele mai bune practici de management a siturilor mondiale, fortificarea colaborării cu partenerii străini, invitarea unor experți la activitățile din proiect preconizate pentru anii 2018-2019. Totodată, a fost și o oportunitate de documentare în domeniul protejării siturilor culturale înscrise sau nominalizate în Lista patrimoniului mondial – UNESCO, care au facilitat elaborarea și publicarea studiilor preconizate în proiect.

2.4. Colaborarea cu alte proiecte și instituții

În primul rând, ținând cont de reprezentativitatea instituțională a membrilor echipei proiectului (Institutul de Arheologie al Academiei Române, filiala Iași, Institutul de Arheologie și Istoria Artei al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca, Institutul Național al Patrimoniului, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni de la Sfântul Gheorghe, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, Muzeul Național de Istorie a României, ICOMOS-România) pe

parcursul anilor 2017-2019 s-au fortificat și mai mult relațiile de colaborare între aceste instituții prin realizarea unui șir de activități comune.

În al doilea rând, în baza protocolului de colaborare interinstituțional cu Primăria Municipiului Iași prin Muzeul Municipal Iași (nr. înreg. Municipiul Iași – 92506/20.09.2017, nr. înreg. Academia Română – filiala Iași – 5894/20.09.2017), am realizat simpozionul dedicat patrimoniului cultural, unde o zi din cele doua, a fost dedicată Listei indicative a siturilor din România propuse pentru înscrierea în Lista patrimoniului mondial. În parteneriat cu Institutul Național al Patrimoniului am realizat două seminare și o conferință internațională. În colaborarea cu Facultatea de Istorie a Universității din București am organizat o masă rotundă privind rolul poliției de patrimoniu în protejarea moștenirii culturale și combaterea fenomenelor ilegale. În colaborarea cu Facultatea de Științe umaniste a Universității „L. Blaga” din Sibiu am organizat altă masă rotundă privind combaterea traficului ilicit de antichități, un accent aparte fiind pus pe furtul și recuperarea brățărilor de aur de la Sarmizegetusa, sit înscris în Lista patrimoniului mondial.

În al treilea rând, în colaborare primăria municipiului Sighișoara am reușit organizarea Conferinței Internaționale “Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, în perioada 10-14 octombrie 2018, Apreciam și pe această cale deschiderea atât a dlui primar Ovidiu-Dumitru Mălăncrăvean, a dnei Adina Popescu, administrarea sitului UNESCO cât și a întregii echipe de la primăria municipiului, datorită cărora am reușit organizarea la cel mai înalt nivel a acestui eveniment academic.

În al patrulea rând, menționăm colaborarea cu mai multe universități din România, Germania și Republica Moldova. Astfel, pe parcursul anilor 2018-2019 am discutat cu administrațiile facultăților de istorie și științe umaniste de la București, Sibiu, Târgoviște și Chișinău despre programele de masterat în domeniul protejării patrimoniului cultural și atenția care trebuie acordată siturilor din România înscrise în Lista patrimoniului mondial și a celor din Lista indicativă. Astfel, împreună cu acești parteneri am reușit actualizarea programelor de studii și introducerea unor cursuri care vizează temele respective. Domnul Sergiu Musteață a fost invitat să susțină deja al treilea an consecutiv (2017, 2018 și 2019) un curs privind *Bunurile culturale și societatea* la Facultatea de Istorie a Universității din București și, împreună cu dl Alexandru Popa, să susțină alte două cursuri privind patrimoniul cultural, inclusiv UNESCO, la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. Totodată, Alexandru Popa și Sergiu Musteață au susținut pentru studenții Universității „Valahia” din Târgoviște câteva lecții publice cu aplicații practice privind metodele non-invazive în cercetarea și promovarea siturilor culturale. În același

context se în scrie și proiectul tezei de doctorat al Andreiei Chiricescu, membru a echipei proiectului, cu genericul „Protecția și valorificarea patrimoniului cultural din România. Limesul roman din Dacia – studiu de caz”, realizat sub îndrumarea lui Sergiu Musteață, în cadrul școlii doctorale de la Universitatea „Valahia” din Târgoviște. Astfel, teza de doctor a dnei A. Chiricescu va fi încă un rezultat concret al proiectului nostru. În același context, A. Popa și A. Chiricescu, ca parte a seriei de Prelegeri „Rom und Barbaren an der Unteren Donau im Lichte der Archäologie“ au realizat o prelegere pentru studenții Universității Regensburg, Germania - „Limes Dacicus“ - Teil der zukünftigen UNESCO-Weltkulturerbe in SO Siebenbürgen“, 7.1.2019.

În al cincilea rând, colaborarea stabilită în 2017 cu alte proiecte IDEI care abordează teme apropiate domeniului protejării patrimoniului cultural din România s-a fructificat în 2018 prin câteva acțiuni concrete. În acest sens, menționăm colaborarea cu proiectul „Bibliographia classica orae septentrionalis Ponti Euxini. III. Ars, res sacrae & mythologica”, PN-III-P4-ID-PCE-2016-0279, director de proiect Victor Cojocaru, cu care am organizat simpozionul internațional *Advances in Ancient Black Sea Studies: Scholarly Traditions & Preservation of Cultural Heritage*, în perioada 20-24.08.2018, Constanța, România.

În al șaselea rând, o altă colaborare este cu proiectul „Sud-estul Transilvaniei în perioada romană târzie: identități, interacțiuni și integrare după părăsirea Daciei romane”, PN-III-P4-ID-PCE-2016-0352, realizat sub egida Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, Sf. Gheorghe, director de proiect Alexandru Popa. În anul 2018, împreună cu dl Al. Popa am realizat câteva lecții publice la Universitatea „Valahia” din Târgoviște despre rolul și rostul metodelor non-invazive în cercetarea siturilor culturale.

În al șaptelea rând, S. Musteață a fost invitat, în perioada 16-25 noiembrie 2019, cu un curs de lecții în domeniul moștenirii culturale la University of Miami, Oxford, Ohio din SUA. În acest context, au fost discutate și perspectivele colaborării cu colegii americani în perioada imediat următoare.

2.5. Analiza Cadrului legal pentru gestiunea și protecția siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial și propuneri de îmbunătățire

În perioada 2017-2019 membrii proiectului au participat la mai multe întruniri și discuții privind cadrul legal pentru gestiunea și protecția siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial din România, în timpul cărora s-au făcut și un șir de propuneri pentru îmbunătățirea legislației românești. Legislația în vigoare din România tratează protecția, gestiunea și monitorizarea

patrimoniului mondial UNESCO prin prevederile general aplicabile privind protecția patrimoniului imobil și prin legislație specifică, în principal:

- Ordonanța Guvernului nr. 47/2000 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial, Ordonanță adoptată prin Legea nr. 564/2001;
- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată;
- Dar și prin acte normative subsecvente a căror corelare este necesară:
- Hotărârea Guvernului nr. 493/2004 pentru aprobarea Metodologiei privind monitorizarea monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial și a Metodologiei privind elaborarea și conținutul-cadru al planurilor de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial;
- Hotărârea Guvernului nr. 738/2008 privind stabilirea măsurilor necesare în vederea finanțării, elaborării și actualizării documentațiilor de amenajare a teritoriului și urbanism pentru zonele cu monumente istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial;
- Hotărârea Guvernului nr. 1268/2010 privind aprobarea Programului de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial UNESCO, cu modificările și completările ulterioare, a cărei valabilitate a încetat în anul 2016. Acest lucru blochează în fapt funcționarea Comitetelor de organizare UNESCO la nivel de județ, respectiv coordonarea măsurilor anuale de protecție pentru fiecare monument.

În rezultatul analizei legislației în vigoare au fost stabilite mai multe lacune care împiedică realizarea unui management adecvat al siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial, printre care: lacunele legislației românești în ce privește chestiunile strămtărilor și ale reconstrucțiilor în condițiile în care acestea afectează fundamental autenticitatea monumentelor.

- lipsa cvasitotală a referirii la autenticitate în cadrul normativ românesc și necesitatea adaptării la practica UNESCO, în care conceptul de autenticitate este determinant atât în înscrierea în lista UNESCO dar și în acțiunile de monitorizare, totul în contextul în care la nivel mondial există interpretări variate referitoare la acest concept.
- diferența semantică a noțiunii de "gestiune" și cea de "management" care rezultă din traduceri diferite posibile a fi făcute din textele convenției în franceză sau engleză. Concluzia se reflectă în nevoile determinării unor obiective social-economice înainte de a întocmi un plan de gestiune al siturilor respective.
- Lipsa unei structuri manageriale eficiente, respectiv a obligativității unor planuri de management pentru fiecare sit.
- Lipsa unui buget dedicat siturilor respective etc.

În acest context, au fost realizate în perioada 2017-2019 o serie de întruniri și discuții privind elaborarea și actualizarea actelor normative care să reglementeze administrarea siturilor din Lista patrimoniului mondial, cum ar fi proiectul *HG privind stabilirea măsurilor necesare în vederea*

gestiunii, protecției și monitorizării bunurilor de patrimoniu cultural înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și în Lista indicativă a României pentru includerea acestora în Lista Patrimoniului Mondial și a zonelor lor de protecție. Sub coordonarea Irinei Iamandescu, membru al echipei proiectului nostru, INP a elaborat proiectul de revizuire al sistemului de protecție și gestiune reglementat prin Hotărârile Guvernului menționate mai sus. În vederea finalizării acestui proces de revizuire Ministerul Culturii și Identității Naționale, prin OMCIN nr. 2686/31.08.2018, a constituit un grup de lucru MCIN-INP din care dr. Irina Iamandescu a făcut parte, pentru elaborarea Proiectului de Hotărâre a Guvernului privind stabilirea măsurilor necesare în vederea gestiunii, protecției și monitorizării monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial și în Lista indicativă a României pentru includerea acestora în Lista patrimoniului mondial și a zonelor lor de protecție. Acest proiect de Hotărâre a Guvernului a fost analizat și avizat în cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice în decembrie 2018 și în iulie 2019 fiind în prezent pe circuitul de avizare interministerială în vederea aprobării până la sfârșitul acestui an. În scopul facilitării aplicării imediate a viitoarei Hotărâri de Guvern, INP a organizat, sub coordonarea dr Irina Iamandescu, un prim curs intensiv de tip workshop pregătire a personalului ce va fi implicat în managementul siturilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial, în parteneriat cu Biroul Regional UNESCO (Veneția) și găzduit de Consiliul Județean Hunedoara (*Managing World Heritage properties – national capacity building workshop for Romania, Deva, July 16-18 2019*). Workshop-ul a fost coordonat de unul dintre autorii manualului de management pentru patrimoniu cultural al UNESCO, doamna Jane Thompson și a beneficiat de participarea reprezentanților UNESCO.

De asemenea, dr. Irina Iamandescu, a participat activ, în colaborare cu Comisia comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru relația cu UNESCO în revizuirea proiectului de lege inițiat în Senatul României privind reglementarea regimului juridic al Cetăților Dacice din Munții Orăștiei, proiect care a fost avizat de comisiile de specialitate din Senat și urmează să parcurgă întreg circuitul parlamentar de avizare pentru a fi aprobat de Camera Deputaților în cel mai scurt timp posibil procedural. Este de menționat faptul că lipsa reglementării clare a dreptului de proprietate și administrare pentru Cetățile Dacice este principalul impediment în buna protecție și gestionare a acestora.

A. Crăciunescu coordonează echipa de elaborare a Codului Patrimoniului Cultural unde rezultatele proiectului vor fi cu certitudine integrate, ținând cont că aspectele specifice legate de patrimoniul UNESCO nu au fost analizate în mod particular. Rezultatele proiectului urmează a fi cuprinse în sinteza textului proiectului de lege al Codului Patrimoniului Cultural, cel puțin în ceea ce privește:

- clarificarea cursului administrativ pe care dosarele de nominalizare le au către UNESCO;
- unificarea normelor legate pe programul de gestiune într-un singur act normativ;
- introducerea obligativității constituirii bazei de date fotografice rezultate din consemnarea sistematică, cel puțin o dată pe an, a situațiilor din teren a tuturor imobilelor cuprinse în perimetrele protejate
- definirea autenticității, cu precizarea mai clară a condițiilor administrative în care s-ar putea face strămutări sau reconstrucții, cu precizarea limitelor substanței istorice ale monumentelor în raport cu un termen inițial – T0 – la care se face inventarierea, evaluarea și clasarea.

În contextul elaborării proiectului Codului Patrimoniului Cultural sunt analizate mai multe convenții și acte normative internaționale. Spre exemplu, a fost analizat unul din cele mai recente documente (iunie 2019), elaborat de Unitwin Network for Underwater Archaeology sub egida UNESCO. Acesta se referă la un cod de bune practici promovat de UNESCO în domeniul arheologiei subacvatice. Respectiva zonă este cu totul neacoperită în prezent în România din punct de vedere al reglementării sau măcar al unor date centralizate și disponibile publicului privind această ramură distinctă a arheologiei. Documentul este fundamental pentru ceea ce voi propune a fi cuprins în completarea legislației naționale în această speță.

În decembrie 2019, A. Crăciunescu va organiza la Iași o dezbatere publică a tezilor Codului Patrimoniului Cultural, care va întruni experți în acest domeniu din mai multe județe al României. În rezultatul, unei serii de astfel de discuții publice, organizate în diverse orașe din Românie vor fi colectate opinii privind conceptul codului și perspectivele elaborării conținutului articolelor proiectului. Noi sperăm că pe parcursul anului 2020 să fie propus spre dezbateri publice deja proiectul integral al Codului Patrimoniului Cultural, care este strict necesar pentru îmbunătățirea cadrului normativ românesc.

2.6 Monitorizarea mass mediai

În perioada 2017-2019, Elena Cozma, membra echipe de implementare, a fost responsabilă de acest domeniu, reușind să monitorizeze publicațiile din mass-media românească, în ceea ce privește reflectarea Patrimoniul mondial din România și a monumentelor care se află în Lista indicativă. De asemenea, am monitorizat îndeaproape discuțiile (stenogramele) din Parlamentul României ce privesc situația monumentelor amintite mai sus. Rezultatele și concluziile au fost prezentate în cadrul a doua conferinței internaționale, doua simpozioane naționale și publicate în trei articole unui într-o revistă recenzată și inclusă în baze de date internaționale și altele două în culegere de studii editate în cadrul proiectului nostru.

Publicațiile naționale (cotidianul „Adevărul”) acordă atenție, în special, Cetății dacice de la Sarmizegetusa Regia și a celor din jur, fie că e vorba de vandalizări, descoperiri arheologice, refacerea șoselelor sau refacerea ansamblului dacic. Dar, nimic despre managementul și promovarea monumentului UNESCO. Publicațiile locale din județele unde sunt prezente situri de patrimoniu UNESCO prezintă un dezinteres total față de aceste subiecte. Au fost consultate un număr de câte trei ziare, în unele cazuri două (exemplu Suceava, Alba, Harghita, Sibiu) din fiecare județ. Singurul județ unde presa acordă atenție acestora este Hunedoara prin ziarele „Servus Hunedoara” (12 publicații), „Mesajerul Hunedoarean” (7 publicații) și „Ziarul Hunedorean” (13 publicații).

2.7 Prezentări și comunicări la conferințe

Participarea la conferințe facilitează schimbul de idei, informații și promovează rezultatele cercetărilor noastre realizate în cadrul proiectului. Pe parcursul anilor 2017-2019 am reușit să prezentăm peste **60 de comunicări** la diverse evenimente academice din țară și de peste hotare:

1. S. Musteață, Comunicare *Protection of archaeological heritage after 25 years of Valletta Convention. Case of Romania and Republic of Moldova*, Session no. 28 „Management, protection and access to the archaeological heritage”, Annual Conference of European Association of Archaeologists, Maastricht, August 30-September 01, 2017.
2. S. Musteață, Prezentare în cadrul Sixth International Congress on Black Sea Antiquities „The Greeks and Romans in the Black Sea and the Importance of the Pontic Region for the Graeco-Roman World (7th c BC - 5th c AD): 20 Years On (1997-2017)”, Constanta, 18-22 September 2017.
3. S. Musteață, Comunicare *Ocrotirea siturilor înscrise în lista monumentelor mondiale între realitate și necesitate. Cazul României*, Simpozion Internațional MONUMENTUL. TRADIȚIE ȘI VIITOR, ediția a XIX-ea, Iași, 28 septembrie – 1 octombrie 2017.
4. E. Cozma, Comunicare *Cicatricile Primului Război Mondial: Monumente dedicate eroilor din municipiul Iași*. Simpozionul Național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, ediția a II-a, Iași, 20-21 octombrie 2017.
5. S. Musteață, Comunicare *Ocrotirea patrimoniului cultural și managementul riscurilor*. Simpozionul Național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, ediția a II-a, Iași, 20-21 octombrie 2017.
6. S. Musteață, Posterul „Preservation by development of sustainable strategies for a better protection of the UNESCO World Heritage Sites from Romania” și distribuirea Call for International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, în cadrul celui de-al 14-lea Congres mondial al Organizației Orașelor Patrimoniului Mondial (OWHC), Gyeongju, Republica Coreea, 29.10.2017 - 05.11.2017. În cadrul acestui congres s-au purtat discuții cu colegii din diverse state despre managementul siturilor UNESCO și perspectivele colaborării în acest domeniu. Participarea la acest congres a fost o ocazie deosebită pentru promovarea proiectului la nivel internațional, pentru discuții despre colaborarea cu partenerii străini, invitarea unor experți la activitățile din proiect

preconizate pentru anii 2018-2019, precum și un real schimb de experiență în domeniul protejării siturilor culturale înscrise sau nominalizate în Lista UNESCO.

7. Andrea Chiricescu și Alexandru Popa, Comunicare *Castrele romane din sud - estul Transilvaniei. Oportunități și riscuri ale includerii în lista patrimoniului mondial UNESCO*. Simpozion *Repere ale patrimoniului cultural românesc din județele Covasna și Harghita*, Instituția Prefectului - județul Covasna, 27 noiembrie 2017. Prin intermediul unei comunicări despre limesul roman *din sud-estul Transilvaniei* realizată de membrii echipei proiectului a fost sensibilizată opinia publică locală și instituția prefectului județului Covasna despre oportunitățile și riscurile unei eventuale înscrieri a lui în lista UNESCO.
8. Unul din membrii echipei a participat la Colocviul Național "Frontierele Imperiului Roman: Dacia. *Limes Forum VI*", Cluj-Napoca, 28-29 noiembrie, 2017, organizat de Comisia Națională Limes din cadrul Ministerului Culturii și Identității Naționale. Comisia Națională Limes reprezintă forul științific de coordonare și control al proiectelor de cercetare, necesare realizării documentației pentru clasarea ca monument istoric și pentru monitorizarea strategiei de management a Limesului în vederea înscrierii pe Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial – UNESCO a obiectivelor de patrimoniu cultural imobil ce au alcătuit frontiera Imperiului Roman, pe teritoriul României.
9. S. Musteață, Posterul „Preservation by development of sustainable strategies for a better protection of the UNESCO World Heritage Sites from Romania” și distribuirea Call for International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, în cadrul celei de-a 19-a Adunări Generale a Consiliului Internațional al Monumentelor și Siturilor (ICOMOS) și Simpozionului Științific „Heritage & Democracy”, Delhi, India, 09.12-15.12.2017.
10. S. Musteață, Lecție publică *Patrimoniul Cultural Național între protejare și infracțiune*, Universitatea „Valahia”, Târgoviște, România, 17 ianuarie 2018.
11. S. Musteață, Lecție publică *Patrimoniul cultural în era globalizării: protejare, valorificare și combaterea fenomenelor ilicite*. Serile Sibiului, Asociația pentru înfrumusețarea Sibiului, 25 ianuarie 2018.
12. V. Bârcă, O. Țentea, Cercetările arheologice de la *Ulpia Traiana Sarmizegetusa*. Sesiunea științifică a Secției de Arheologie a Muzeului Național de Istorie a României, *Cercetări arheologice ale MNIR – 2017*, București, 7 februarie, 2018.
13. S. Musteață, prezentare proiect *Protejarea prin dezvoltarea unor strategii durabile pentru o mai bună ocrotire a siturilor de patrimoniu mondial UNESCO din România – HERO*, Seminar „Managementul siturilor UNESCO din România”, București, 30-31 martie 2018.
14. I. Iamandescu, *Convenția Patrimoniului Mondial Cultural și Natural și România*, Seminar „Managementul siturilor UNESCO din România”, București, 30-31 martie 2018.
15. A. Crăciunescu, *Autenticitatea - un factor neabordat de legislația internă dar determinant în evaluarea UNESCO*, Seminar „Managementul siturilor UNESCO din România”, București, 30-31 martie 2018.
16. S. Musteață, *Monumentele din Lista patrimoniului mondial între recomandările UNESCO și realitățile din România*. Conferința ARA 19, București, 19-21 aprilie 2018.
17. S. Musteață, presentation *Monitoring, periodic evaluation and management of the World Heritage Sites from Romania*. Consultation Meeting „Frontiers of the Roman Empire –

- Europe”. Cluj – Romania, National Institute of History George Barițiu/Cluj-Napoca, 24th of April 2018.
18. S. Musteață, *Development of sustainable strategies for a better protection of the UNESCO World Heritage Sites from Romania*. 3rd International Conference on Best Practices in World Heritage: Integral Actions, Menorca, Spain, 2-5 May, 2018.
 19. V. Bârcă, participant la Masă rotundă: „Patrimoniul 3D – Inițiative în documentarea și valorificarea prin digitizare a patrimoniului cultural din România”, Palatul Magna Curia, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, 15 iunie, 2018.
 20. S. Musteață, *Roșia Montana (Romania) - A Mining Landscape to be Saved from Mining*, The 5th International NGO Forum on World Heritage at Risk, Manama, Bahrain, 22-23 June 2018.
 21. A. Chiricescu, Raportul de progres al cercetării doctorale nr. 1, cu titlul „Rezultatele preliminare ale monitorizării siturilor arheologice/castrelor romane din Dacia care urmează a fi incluse în patrimoniul UNESCO” – Târgoviște, 29 iunie 2018.
 22. S. Musteață, presentation *The World Heritage List – a way of better preservation and promotion of the cultural and natural heritage*, 15th DRC Summer School on Regional Cooperation, Krems, Austria, 1-8 July 2018.
 23. I. Iamandescu, *Sistemul de gestiune și protecția a patrimoniului mondial în România*, Seminar „Planul de management al siturilor înscrise în lista patrimoniului mondial”, Cisnădioara, 13-14 iulie 2018.
 24. A. Crăciunescu, *Vorbim de plan de management sau de plan de administrare?*, Seminar „Planul de management al siturilor înscrise în lista patrimoniului mondial”, Cisnădioara, 13-14 iulie 2018.
 25. A. Popa, *Frontiera Imperiului Roman din Germania. Planul de management al unui sit UNESCO în retrospectivă*, Seminar „Planul de management al siturilor înscrise în lista patrimoniului mondial”, Cisnădioara, 13-14 iulie 2018.
 26. A. Chiricescu, *Frontiera Imperiului Roman din Marea Britanie - flexibilitatea „impusă” a unui plan de management al unui sit UNESCO*, Seminar „Planul de management al siturilor înscrise în lista patrimoniului mondial”, Cisnădioara, 13-14 iulie 2018.
 27. S. Musteață, *Evaluarea stării de conservare a unui sit de patrimoniu vs. planul de management*, Seminar „Planul de management al siturilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial”, Cisnădioara, 13-14 iulie 2018.
 28. S. Musteață, *Preservation of the Dacian fortresses as World Heritage Site between UNESCO rules and reality*. International Symposium *Advances in Ancient Black Sea Studies: Scholarly Traditions & Preservation of Cultural Heritage*, Constanța, 20-24 August 2018.
 29. S. Musteață, E. Cozma, *Gold rush vs. heritage preservation. Rosia Montana case (Romania)*. Session #136 „The Interpretation and Presentation of Archaeological and Cultural Heritage Sites: New Trends and Transnational Perspectives”. 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5-8 September 2018.
 30. S. Musteață, *World Heritage Sites between preservation, looting, and illegal traffic. A case from Romania*. Session #763 „Cultural Property: from looting and illegal trade to restitution”. 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5-8 September 2018.

31. S. Musteață, *Accesul la siturile înscrise în lista monumentelor mondiale din România. Cazul cetăților dacice*, Simpozionul Internațional „Monumentul – Tradiție și Viitor”, a XX-a ediție, Iași, 4-7 octombrie 2018.
32. I. Iamandescu, *Implementation of the World Heritage Convention — Why Romania is different?*, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
33. A. Crăciunescu, *Movement and reconstruction in conflict with authenticity and integrity — cases in the world heritage list*, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
34. S. Musteață, *State of conservation and Periodic Reporting — a way for better preservation and sustainable development of the World Heritage Sites*, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
35. A. Chiricescu, *Who are the real stakeholders of a nominated UNESCO site? A glimpse into the contextualisation of a rather scientific approach to World Heritage nominations*, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
36. A. Popa, *The Frontiers of the Roman Empire in Eastern Dacia. Preliminary results of research conducted in the context of the National Limes Program*, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
37. C. Neamțu, R. Mateescu, V. Bârcă, *Promoting and capitalizing on the vestiges from Sarmizegetusa Regia by modern multimedia*. International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
38. V. Kavruk, M. Alexianu, R. Curcă, Șt. Caliniuc, *The archaeological heritage of salt in Romania. Towards World Heritage inclusion*. International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
39. E. Cozma, *Media monitoring of the World Heritage Sites in Romania*, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018.
40. O. Țentea, V. Bârcă, F. Marcu, *Aspecte privind distribuția complexelor funerare din necropola estică de la Sarmizegetusa*, Conferința ”Comunități statuate și ideologie în Dacia și Moesia”, Universitatea Babeș-Bolyai, Centrul de Studii Romane, Cluj-Napoca, 19-20 octombrie 2018.
41. S. Musteață, *Comunicare De la lista indicativă la nominalizarea siturilor în lista patrimoniului mondial*, Simpozion național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, ediția a III-a, Iași, 30-31 octombrie 2018.
42. V. Bârcă, *Comunicare Aspecte pozitive și negative în administrarea Cetăților dacice din Munții Orăștiei înscrise în lista patrimoniului mondial UNESCO*, Simpozionul ”Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, Muzeul Municipal Iași, Academia Română, Filiala Iași, ediția a III-a, Iași, 30-31 octombrie 2018.

43. E. Cozma, Comunicare *Mass-media și clasa politică vs. Monumentele din lista tentativă*. Simpozion național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, ediția a III-a, Iași, 30-31 octombrie 2018.
44. V. Bârcă, O. Țentea, *Cercetări arheologice în necropola estică de la Sarmizegetusa, campania 2018*. Sesiunea Națională de rapoarte arheologice (ediția a 52-a), Cluj-Napoca, 15-17 noiembrie 2018.
45. A. Popa, *Castrele romane din SE Transilvaniei. Oportunități și riscuri ale includerii în lista patrimoniului mondial UNESCO*, Simpozion „Repere ale patrimoniului cultural românesc din județele Covasna și Harghita”, Sf. Gheorghe, 27 noiembrie 2018.
46. V. Bârcă, *Cetățile dacice din Munții Orăștiei înscrise în lista patrimoniului mondial UNESCO și administrarea acestora*. Sesiunea științifică „Unitate, continuitate și independență în istoria poporului român”. ”100 de ani de la Marea Unire (1918-2018)”, Muzeul Național al Unirii Alba Iulia, Alba Iulia, 26-28 noiembrie 2018.
47. A. Popa și A. Chiricescu, Prezentare „Römische Auxilliarkastelle vom Ostsegment des Dakischen Limes auf dem Weg zur Weltkulturerbe“, Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main, 20.12.2018.
48. S. Musteață, Presentation *Stages and requirements for developing the Tentative List*, Workshop „On strategy to update the Tentative List for World Heritage properties of the Republic of Moldova”, Chișinău, 14-15 February 2019.
49. I. Iamandescu, *Requirements of protection and management (from Tentative List to Nomination)*. Workshop „On strategy to update the Tentative List for World Heritage properties of the Republic of Moldova”, Chișinău, 14-15 February 2019.
50. S. Musteață, Comunicare *Access and Promotion of the archaeological World Heritage Sites. Case of Romania*. Symposionul „Archaeological sites and monuments in the care of the state - Sharing our experiences”, organizat de către European Archaeological Council, Dublin, Irlanda, 26.02.2019 – 03.03.2019.
51. A. Crăciunescu, Comunicare *"Monument – Autenticitate/T0 – Monument istoric"* în cadrul sesiunii "2c - Cadrul juridic și administrativ" a Conferinței „Patrimoniul european: experiențe comune și particularități regionale” desfășurată la Sighișoara, 11-14 aprilie 2019. Conferința a făcut parte din evenimentele organizate în cadrul Președinției României la Consiliul Uniunii Europene, în coordonarea Institutului Național al Patrimoniului.
52. S. Musteață, Comunicare *Accesul la siturile înscrise în lista patrimoniului mondial din România. Cazul cetăților dacice*, Al 20-lea Simpozion anual „Arhitectură. Restaurare. Arheologie”, București, 9-11 mai 2019.
53. V. Bârcă, *Administrarea Cetăților dacice din Munții Orăștiei înscrise în lista patrimoniului mondial UNESCO. Probleme actuale și perspective*. Simpozionul științific ”Artă, Restaurare și investigații științifice. Metodologii moderne de investigare a patrimoniului cultural național”. Zilele Academice Clujene, Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei din Cluj-Napoca, 17 mai, 2019.
54. S. Musteață, Comunicarea *Access to the World Heritage Sites in Romania. A case of Dacian fortresses*. Sesiunea #301 „The Role of ICAHM in Supporting ICOMOS and UNESCO in the Context of World Heritage Sites”, cea de-a 25-a Conferința anuală a Asociației Europene a Arheologilor care va avea loc la Berna, Elveția, 03.09.2019 – 08.09.2019.

55. V. Bârcă, O. Țentea, *Cercetări arheologice în necropola estică de la Sarmizegetusa, campania 2018*. Sesiunea Națională de rapoarte arheologice (ediția a 53-a), Sibiu, 13-15 septembrie 2019.
56. I. Iamandescu, *Monitorizarea siturilor în contextul Convenției patrimoniului mondial*. Seminarul „Evaluarea monumentelor înscrise în lista patrimoniului mondial și raportarea periodică”, Baia Mare. 19 – 22 septembrie 2019.
57. S. Musteață, *Evaluarea și raportarea stării siturilor din Lista patrimoniului mondial*. Seminarul „Evaluarea monumentelor înscrise în lista patrimoniului mondial și raportarea periodică”, Baia Mare. 19 – 22 septembrie 2019.
58. I. Iamandescu, S. Musteață, *Raportarea periodică, ciclul III, 2018-2024: Cine și cum trebuie să realizeze rapoartele*. Seminarul „Evaluarea monumentelor înscrise în lista patrimoniului mondial și raportarea periodică”, Baia Mare. 19 – 22 septembrie 2019.
59. V. Bârcă, *Cetățile dacice din Munții Orăștiei (1999)*. Seminar „Evaluarea monumentelor înscrise în Lista patrimoniului mondial și raportarea periodică”, Baia Mare, 20-21 septembrie, 2019.
60. Al. Popa, A. Chiricescu - „Evaluarea și raportarea stării siturilor din Lista Patrimoniului Mondial. Centrul istoric al Sighișoarei (1999)”. Seminarul „Evaluarea monumentelor înscrise în lista patrimoniului mondial și raportarea periodică”, Baia Mare. 19 – 22 septembrie 2019.
61. I. Iamandescu, *Comunicare Threats towards cultural World Heritage Sites in Romania and measures to address them*. Seminarul internațional *He Re – Heritage Revivals – Heritage for Peace* organizat de Comisia Națională a României pentru UNESCO în septembrie 2019 la București, cu participarea delegațiilor de specialitate din 15 țări și a reprezentanților Centrului Patrimoniului Mondial UNESCO, București, 23-27 septembrie 2019.
62. S. Musteață, *Rural heritage on the World Heritage List. The case of villages with fortified churches from Romania*, Scientific Symposium „RURAL HERITAGE- LANDSCAPES AND BEYOND”, Panel 7. Rural Heritage - Landscapes and Beyond / Patrimoine Rural: Paysages et au-delà, comunicarea, ICOMOS, Marrakesh, Maroc, 11-20.10.2019
63. S. Musteață, *Public Archaeology and the World Heritage Sites in Romania: the case of Dacian fortresses*, Întrunirea Anuală ICHAM 2019 „Archaeological Heritage and World Heritage Sites: Towards Sustainable Management of Landscapes”, Arica, Chile, 28.11.-7.12, 2019

2.8 Publicații

Membrii echipei proiectului au elaborat pe parcursul anilor 2017-2019 mai multe studii, care au fost publicate sau care sunt în curs de apariție în mai multe reviste și culegeri de studii din țară și de peste hotare. Unele culegeri de articole și o monografie sunt un produs al proiectului nostru și urmează să apară de sub tipar în cel mai scurt timp, printre care:

1. S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019.

2. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție)
3. S. Musteață, *The World Heritage Sites in Romania*, Springer, 2020.

Membrii echipei proiectului au elaborat în perioada 2017-2019 **28 de articole**, care au fost publicate în reviste recunoscute internațional și în culgeri de studii. S. Musteață a făcut o propunere de monografie la editura Springer (*The World Heritage Sites in Romania*), care după procesul de peer review, a fost aprobată spre publicare și urmează să apară în anul 2020. Un articol a fost publicat într-o culegere de studii realizată sub egida Asociației World Heritage Watch cu sediul la Berlin. Alt articol în culegerea de studii a 3rd International Conference on Best Practices in World Heritage: Integral Actions, Menorca, Spain. Alte 7 articole ale membrilor echipei de proiect au apărut în revista *Plural. History-Culture-Society*, vol. 6, no. 2, 2018 (revistă indexată ERIH Plus, CEEOL, DOAJ, Google Scholar și SCOPUS) și 2 articole în *Journal of Ancient History and Archaeology*, 6/4, 2019 (revistă indexată ERIH Plus, DOAJ, Google Scholar CEEOL, Web of Science (ISI)). Șase articole ale membrilor echipei fac parte din culegerea de studii a Conferinței internaționale organizate în cadrul proiectului, care va apărea în seria de monografii BAR. Alte 10 studii ale membrilor echipei sunt parte a volumului care prezintă atât starea patrimoniului mondial din România, cât și exemple de bune practici de management a unor astfel de situri din diverse țări. Totodată, în rezultatul participărilor la manifestări academice au fost publicate în rezumatele conferințelor – **16 contribuții**.

Articole

1. E. Cozma, „Cicatricile lăsate de Primul Război Mondial – Monumentele dedicate eroilor din Vrancea”, *Revista „Historia”*, nr. 188, București, septembrie 2017.
2. A. Crăciunescu, S. Musteață, *Roșia Montana – A Unique Mining Landscape*, in: Stephan Doempke et al. (eds), *World Heritage Watch Report 2018*, Berlin: World Heritage Watch e.V., 2018, p. 82-84.
2. A. Crăciunescu, Autenticitatea - un factor neabordat de legislația internă dar determinant în evaluarea UNESCO. *PLURAL. History. Culture. Society*, vol. VI, nr. 2, 2018, 41-62.
3. S. Musteață, *Development of sustainable strategies for a better protection of the World Heritage sites from Romania*. In: *Proceedings of the 3rd International Conference on Best Practices in World Heritage: Integral Actions*, Menorca, Spain, 2-5 may, 2018.
4. S. Musteață, Evaluarea și monitorizarea siturilor înscrise în Lista patrimoniului mondial din România - o cale spre un management eficient și durabil. *PLURAL. History. Culture. Society*, vol. VI, nr. 2, 2018, 63-77.
5. V. Bârcă, Câteva observații privind administrarea cetăților dacice din munții Orăștiei înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO. *PLURAL. History. Culture. Society*, vol. VI, nr. 2, 2018, 78-111.

6. A. Popa, Frontiera Imperiului Roman din Dacia în drum spre Lista siturilor Patrimoniului Mondial. Probleme și responsabilități pentru cercetarea arheologică, protecția patrimoniului și turism. *PLURAL. History. Culture. Society*, vol. VI, nr. 2, 2018, 170-184.
7. E. Cozma, Monitorizarea mass-mediei privind patrimoniul cultural și natural UNESCO din România. Considerații preliminare. *PLURAL. History. Culture. Society*, vol. VI, nr. 2, 2018, 196-205.
8. A. Chiricescu, A thematic study and proposed World Heritage nomination strategy. Observații pe marginea unui volum recent apărut. *PLURAL. History. Culture. Society*, vol. VI, nr. 2, 2018, 216-230.
9. Marius Alexianu, Roxana-Gabriela Curcă, Ștefan Caliniuc, *Izvoarele sărate din România exploatate în neolitic și Eneolitic. O propunere pentru Lista Patrimoniului Mondial / The Romanian salt springs exploited in the Neolithic and Eneolithic. A proposal for the World Heritage List*. *PLURAL* vol. VI, no. 2, 2018, 231-242.
10. V. Bârcă, O. Țentea, „Sarmizegetusa, jud. Hunedoara [Ulpia Traiana Sarmizegetusa], Punct: La Cireș - Necropola Estică”. *Cronica Cercetărilor Arheologice, Campania 2017*, București 2018, p. 120-122.
11. V. Bârcă, *Positive and negative aspects in the management of the Dacian Fortresses in the Orăștie Mountains listed among UNESCO world heritage sites*, *Journal of Ancient History and Archaeology*, 6/1, 2019, p. 108-148 (DOI: [10.14795/j.v6i1.385](https://doi.org/10.14795/j.v6i1.385)) (revistă indexată ERIH Plus, DOAJ, Google Scholar CEEOL, Web of Science (ISI).
12. V. Bârcă, O. Țentea, Sarmizegetusa, jud. Hunedoara [Ulpia Traiana Sarmizegetusa], Punct: La Cireș - Necropola Estică. *Cronica Cercetărilor Arheologice din România, Campania 2018*, București 2019, 177-181.
13. Sergiu Musteață, *Introduction*. S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019, 9-10.
14. Adrian Crăciunescu (Romania), *To move and reconstruct monuments – conflicts with authenticity and integrity*. S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019, 25-35.
15. Sergiu Musteață (Romania), *State of conservation and Periodic Reporting — a way for better preservation and sustainable development of the World Heritage Sites*. S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019, 37-44.
16. Andrea Chiricescu (Romania), *Who are the real stakeholders of a nominated UNESCO site? A glimpse into the contextualisation of a rather scientific approach to World Heritage nominations*. S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019, 45-50.
17. Alexandru Popa (Romania), *The Frontiers of the Roman Empire in Eastern Dacia. Preliminary results of research conducted in the context of the Romanian National Limes*

- Program. S. Musteață (ed.), Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019, 103-116.*
18. Călin Neamțu, Vitalie Bârcă, Zsolt Buna, *Promoting and capitalizing on the vestiges from Sarmizegetusa Regia by modern multimedia methods*, In S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018, BAR Series, Oxford, 2019, 233-244.*
 19. Elena-Loredana Cozma (Romania), *Media monitoring of the World Heritage Sites in Romania*. S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019, 267-270.*
 20. V. Bârcă, *Accomplishments and failures in the management of fortress Sarmizegetusa Regia, a UNESCO World Heritage Monument*, *Journal of Ancient History and Archaeology*, 6/4, 2019 (revistă indexată ERIH Plus, DOAJ, Google Scholar CEEOL, Web of Science (ISI) (în curs de apariție).
 21. S. Musteață, *Managementul patrimoniului mondial – provocările mileniului. Introducere*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție)
 22. V. Bârcă, *Administrarea cetății Sarmizegetusa Regia. Realizări, nerealizări, probleme actuale și perspective*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție).
 23. E. Cozma, *Starea de conservare a bisericilor pictate din Moldova*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție).
 24. A. Crăciunescu, *Satele cu biserici fortificate din Transilvania*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție).
 25. E. Cozma, *Mass-media și clasa politică vs. Monumentele din lista tentativă*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție).
 26. V. Bârcă, *Cetățile dacice din Munții Orăștiei după 20 de ani de la înscrierea lor în Lista patrimoniului mondial. Realizări, nerealizări, probleme actuale și perspective*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție)
 27. A. Crăciunescu, *Managementul monumentelor UNESCO din Turcia: cazul siturilor de la Gobekli Tepe și Muntele Nemrut*, S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție)
 28. E. Cozma, *Regensburg: un exemplu de management eficient al centrului istoric*. S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019 (în curs de apariție)

Rezumate la conferințe

Ținând cont de condițiile de participare la conferințele naționale și internaționale, membrii echipei proiectului au publicat și 16 rezumate ale comunicărilor lor la aceste evenimente:

1. S. MUSTEAȚĂ, *Preservation of the Dacian fortresses as World Heritage Site between UNESCO rules and reality*. International Symposium *Advances in Ancient Black Sea Studies: Scholarly Traditions & Preservation of Cultural Heritage*, Constanța, 20-24 August 2018, p. 48-49
2. S. Musteață, E. Cozma, *Gold rush vs. heritage preservation. Rosia Montana case (Romania)*. Program book, Sesson #136 „The Interpretation and Presentation of Archaeological and Cultural Heritage Sites: New Trends and Transnational Perspectives”. 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5-8 September 2018, ISBN 978-80-907270-2-1
3. S. Musteață, *World Heritage Sites between preservation, looting, and illegal traffic. A case from Romania*. Program book, Session #763 „Cultural Property: from looting and illegal trade to restitution”. 24th EAA Annual Meeting, Barcelona, 5-8 September 2018, ISBN 978-80-907270-2-1
4. S. MUSTEAȚĂ, *Accesul la siturile înscrise în lista monumentelor mondiale din România. Cazul cetăților dacice*, Program, Simpozionul Internațional „Monumentul – Tradiție și Viitor”, a XX-a ediție, Iași, 4-7 octombrie 2018, p. 52-53
5. A. Crăciunescu, *Movement and reconstruction in conflict with authenticity and integrity — cases in the world heritage list*, Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 11
6. S. MUSTEAȚĂ, *State of conservation and Periodic Reporting — a way for better preservation and sustainable development of the World Heritage Sites*, Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 11-12.
7. A. Chiricescu, *Who are the real stakeholders of a nominated UNESCO site? A glimpse into the contextualisation of a rather scientific approach to World Heritage nominations*, Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 12.
8. A. Popa, *The Frontiers of the Roman Empire in Eastern Dacia. Preliminary results of research conducted in the context of the National Limes Program*, Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 19.
9. C. Neamțu, R. Mateescu, V. Bârcă, *Promoting and capitalizing on the vestiges from Sarmizegetusa Regia by modern multimedia*. Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 31-32.
10. V. Kavruk, M. Alexianu, R. Curcă, Șt. Caliniuc, *The archaeological heritage of salt in Romania. Towards World Heritage inclusion*. Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 31-35.

11. E. Cozma, *Media monitoring of the World Heritage Sites in Romania*, Program and Abstracts, International Conference „Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites”, Sighișoara, October 10-14, 2018, 37.
12. S. MUSTEAȚĂ, *De la lista indicativă la nominalizarea siturilor în lista patrimoniului mondial*, Program și rezumate Simpozion național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, Iași, 30-31 octombrie 2018, p. 5-6.
13. V. Bârcă, *Aspecte pozitive și negative în administrarea cetăților dacice din Munții Orăștiei înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO*. Program și rezumate Simpozion național „Patrimoniul cultural al județului Iași: evidență, protejare și valorificare”, Iași, 30-31 octombrie 2018, p. 7-8.
14. S. MUSTEAȚĂ, *Access and Promotion of the archaeological World Heritage Sites. Case of Romania*, 20th Annual European Archaeological Council Meeting and 20th Heritage Management Symposium „Archaeological sites and monuments in the care of the state - Sharing our experiences”, Dublin, Department of Culture, Heritage and the Gaeltacht, 28 February – 1 March 2019, p. 7-8.
15. S. Musteață, *Access to the World Heritage Sites in Romania. A case of Dacian fortresses*. Sesiunea #301 „The Role of ICAHM in Supporting ICOMOS and UNESCO in the Context of World Heritage Sites”, cea de-a 25-a Conferința anuală a Asociației Europene a Arheologilor, Berna, Elveția, 03.09.2019 – 08.09.2019.
16. S. Musteață, *Rural heritage on the World Heritage List. The case of villages with fortified churches from Romania*, Scientific Symposium „Rural heritage- landscapes and beyond”, 17.10.2019, Marrakesh, Morocco, https://scholarworks.umass.edu/icomos_iscc/2019/papers/35.

2.9 Elaborarea unui proiect european

Una din sarcinile proiectului, a fost elaborarea unui proiect european comun pentru competiția Orizont 2020 cu un impact socio-economic concret asupra siturilor UNESCO din Europa Centrală și de Est (de la noile tehnologii la industria turistică și culturală) a fost realizată printr-un proiect transfrontalier elaborat de reprezentanții a cinci state. Astfel, împreună cu partenerii de bază de la Universidad Complutense de Madrid din Spania a fost depus proiectul *Historic Urban Landscape Approach through the Heritage Opportunities and Public Services*, 869747 — HULA HOOPS în cadrul competiției HORIZON 2020 FRAMEWORK PROGRAMME, H2020-SC5-2019-2. Prin intermediul proiectului HULA HOOPS (HH) se încearcă dezvoltarea unui model de regenerare urbană capabil să implice și să folosească serviciile publice ale cinci orașe europene selectate, dezvoltând astfel metodologii participative pentru a reconecta orașele și locuitorii acestora. HULA HOOPS plasează Patrimoniul Cultural la același nivel cu Serviciile Publice, întrucât primul este înțeles ca o resursă comună interconectată cu cetățenii și vizitatorii sau turiștii deopotrivă. HULA HOOPS abordează procesele de regenerare urbană dintr-o perspectivă durabilă, în condiții de mediu, economice, ținând cont de dimensiunile sociale ale fiecărui oraș. HULA HOOPS înțelege Patrimoniul Cultural ca o resursă pentru crearea de noi nișe de piață

legate de Cultură, Moștenirea Culturală și Serviciile Publice, așa cum a afirmat Consiliul Uniunii Europene pentru Educație, Cultură și Sport (2014), cu alte cuvinte, ca o resursă strategică pentru Europa. Din păcate, proiectul nu a aprobat. Dar, membrii echipei proiectului au convenit asupra îmbunătățirii proiectului și depunerii lui în runda următoare.

3. CONCLUZII

În baza celor expuse mai sus, considerăm că proiectul „Protejarea prin dezvoltarea unor strategii durabile pentru o mai bună ocrotire a siturilor de patrimoniu mondial UNESCO din România - HERO” realizat sub egida Institutului de Arheologie al Academiei Române, filiala Iași și susținut de CNCS-UEFISCDI, s-a realizat cu succes, respectând prevederile proiectului și contractului de finanțare.

Astfel, ținând cont de scopul, obiectivele, planul de acțiuni și rezultate așteptate ale proiectului putem menționa următoarele:

1. Din primul an de activitate a fost elaborată și dezvoltată pagină web a proiectului <http://archaeoheritage.ro/hero/>. Totodată, activitățile și rezultatele proiectului au fost promovate și prin intermediul rețelelor de socializare cum ar fi <https://www.facebook.com/archaeoheritage/>. În cadrul proiectului a fost monitorizată mass media din România privind modul și periodicitatea prezentării siturilor incluse în Lista patrimoniului mondial.
2. Echipa proiectului a participat la elaborarea unui nou document de politici pentru păstrarea și promovarea siturilor incluse în Lista patrimoniului mondial, care actualmente este în proces de discuții și urmează să fie aprobat de către guvern – proiectul de *HG privind stabilirea măsurilor necesare în vederea gestiunii, protecției și monitorizării bunurilor de patrimoniu cultural înscrise în Lista Patrimoniului Mondial și în Lista indicativă a României pentru includerea acestora în Lista Patrimoniului Mondial și a zonelor lor de protecție*;
3. A fost realizată Conferința internațională "Past for the future and future for the past: preservation and promotion of the World Heritage Sites", 10-14 octombrie 2018, la care au participat peste 50 de specialiști în domeniul patrimoniului cultural din SUA, Germania, Ungaria, Austria, Olanda, Rusia, Marea Britanie, Republica Moldova și România.
4. În baza lucrărilor prezentate la conferința internațională a fost redactată o culegere colectivă, care cuprinde 30 de studii, privind cele mai bune practici pentru conservarea și gestionarea Patrimoniului Mondial publicată în Seria BAR - S. Musteață (ed.), *Past for the Future and Future for the Past: Preservation and Promotion of the World Heritage Sites*. Conference proceedings of the International Conference, Sighișoara, Romania, October 10th–14th, 2018. BAR Series, Oxford, 2019.

5. Echipa proiectului nostru a colaborat și cu alte echipe din proiecte IDEI care s-au soldat cu cercetări și activități comune. Printre acestea se înscrie și Simpozionul internațional *Advances in Ancient Black Sea Studies: Scholarly Traditions & Preservation of Cultural Heritage*, realizat în perioada 20-24.08.2018, Constanța, România, coorganizat cu dl Dr. Victor Cojocaru, directorul proiectului „Bibliographia classica orae septentrionalis Ponti Euxini. III. Ars, res sacrae & mythologica”, PN-III-P4-ID-PCE-2016-0279.
4. În baza analizei diverselor rapoarte, publicații și vizite de studii a fost elaborată câteva studii care prezintă starea reală a siturilor patrimoniului mondial din România. O altă serie de studii reprezintă experiența altor state și bunele practici de management a siturilor incluse în Lista patrimoniului mondial. Studiile au fost incluse în volumul - S. Musteață (ed.), *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Iași-Chișinău, Editura ARC, 2019.
5. Propunerea de monografie a lui S. Musteață „The World Heritage Sites in Romania” a fost aprobată de către prestigioasa editura Springer. În luna noiembrie 2019 a fost semnat contractul între autor și editură și cartea urmează să fie publicată în anul 2020.
6. A fost realizată Expoziția de fotografii *World Heritage in Romania – Situri din România în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO*, în limbile română și engleză și a fost publicată în limba engleză broșura - Patrimoniul mondial din România;
7. Membrii echipei au realizat peste **60 de prezentări și comunicări** la diverse conferințe, seminare, sesiuni simpozioane naționale și internaționale. Au fost elaborate și publicate peste **25 articole** în reviste și culegeri de studii recunoscute la nivel național și internațional și **16 rezumate** ale comunicărilor la conferințe internaționale.
8. Au fost realizate trei seminare naționale privind siturile incluse în Lista patrimoniului mondial („Managementul siturilor UNESCO din România”, București, 30-31 martie 2018, *Planul de management al siturilor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial*, Cisnădioara, 13-14 iulie 2018. Și *Evaluarea monumentelor înscrise în Lista patrimoniului mondial și raportarea periodică*, Baia Mare, 19-22 septembrie 2019), la care au participat peste 150 de specialiști interesați de acest domeniu. Au fost organizate trei mese rotunde, una împreună cu reprezentanței poliției de patrimoniu și altele două cu procuratura generală, la care au participat peste 100 de oameni interesați de combaterea traficului ilicit de antichități și încălcarea legislației în domeniul patrimoniului mondial. Au fost realizate mai multe vizite la siturile incluse în LPM din România pentru monitorizarea stării conservării și managementul lor. În perioada 2017-2019 am participat la

organizarea unei conferințe internaționale, unui simpozion național și a patru sesiuni în cadrul unor conferințe internaționale. Totodată, am fortificat colaborarea noastră cu un șir de instituții din țară, evidențiindu-se în acest sens, universitățile care au programe de masterat în domeniul protecției patrimoniului cultural.

9. Au fost fortificate relațiile de colaborare cu un șir de instituții din țară și de peste hotare, care ne-au permis nu doar organizarea unor evenimente comune pe parcursul anilor 2017-2019, dar și trasarea unor perspective pentru anii următori. În acest context se înscriu și cursurile universitare în domeniul moștenirii culturale realizate de membrii echipei proiectului la diverse universități din România. Realizarea care a permis distribuirea rezultatelor cercetării și contribuția noastră directă la formarea tinerilor specialiști.
10. Din echipa proiectului au făcut parte un masterand și două doctorande, care fac studii/cercetări în domeniul protecției patrimoniului cultural. Spre exemplu, Andreia Chiricescu, lucrează asupra tezei de doctorat cu genericul „Protecția și valorificarea patrimoniului cultural din România. Limesul roman din Dacia – studiu de caz”, realizată sub îndrumarea lui Sergiu Musteață, în cadrul școlii doctorale de la Universitatea „Valahia” din Târgoviște. Astfel, teza de doctor a dnei A. Chiricescu va fi încă un rezultat concret al proiectului nostru.
11. Împreună cu partenerii de bază de la Universidad Complutense de Madrid din Spania a fost depus proiectul *Historic Urban Landscape Approach through the Heritage Opportunities and Public Services*, 869747 — HULA HOOPS în cadrul competiției HORIZON 2020 FRAMEWORK PROGRAMME, H2020-SC5-2019-2. Din păcate, proiectul nu a fost aprobat. Dar, membrii echipei proiectului au convenit asupra îmbunătățirii proiectului și depunerii lui în runda următoare.

În baza celor expuse mai sus, considerăm că proiectul „Protejarea prin dezvoltarea unor strategii durabile pentru o mai bună ocrotire a siturilor de patrimoniu mondial UNESCO din România - HERO” a fost realizat cu succes, respectând prevederile proiectului, planului de acțiuni și condițiile contractului de finanțare.

Iași, 20 noiembrie 2019

